

Vastaanottaja
Abo Wind Oy

Päivämäärä
19.2.2020

I SO SAAPASNEVAN TUULI VOIMAHANKE SELVITYS TUULI VOIMAPUISTON VAIKUTUK- SISTA MATKAILUELINKEINOON JA LOMA- ASUTUKSEEN

ISO SAAPASNEVAN TUULIVOIMAHANKE
SELVITYS TUULIVOIMAPUISTON VAIKUTUKSISTA
MATKAILUELINKEINOON JA LOMA-ASUTUKSEEN

Asiakirjatyyppi Selvitys tuulivoimapuiston vaikutuksista matkailuelinkeinoon ja loma-asutukseen
Päivämäärä 19.2.20202
Laatija Kaisa Merilahti, Kirsi Översti
Tarkastaja Johanna Korkiakoski, Enni Suonperä
Hyväksyjä Julian Wehnert, Abo Wind Oy

Ramboll
Kiviharjunlenkki 1 A
90220 OULU

P +358 20 755 611
<https://fi.ramboll.com>

SISÄLTÖ

1.	Johdanto	2
1.1	Selvityksen tausta	2
1.2	Selvityksen tarkoitus ja tavoitteet	2
2.	Aineisto ja menetelmät	4
2.1	Kirjallisuuskatsaus	4
2.2	Avoim kysely	4
2.3	Sidosryhmähaastattelut	4
2.4	Verrokkianalyysi	4
2.5	Yhteenveto ja raportointi	4
3.	Matkailuelinkeino Lappajärven seudulla	4
3.1	Lappajärvi ja sen lähialue matkailukohteena	4
3.2	Lappajärven alueen vapaa-ajan asutus	6
3.3	Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset	6
3.4	Matkailuelinkeinon kehitysnäkymät	9
4.	Vaikutusten tunnistaminen	9
4.1	Tuulivoiman sosiaalisten vaikutusten muodostuminen	9
4.2	Tuulivoiman vaikutukset matkailuun	10
5.	Avoim kysely	11
5.1	Taustatiedot ja suhtautuminen tuulivoimaan	12
5.2	Lappajärven matkailun vetovoimatekijät	13
5.3	Vaikutukset Lappajärven matkailuun ja vapaa-ajan asumiseen	14
5.4	Kartalle kohdistettu palaute	16
5.5	Avoimet vastaukset	17
6.	Haastattelut	18
6.1	Vaikutusten arviointi matkailuyritysten näkökulmasta	19
6.2	Vaikutusten arviointi matkailukehittäjien näkökulmasta	20
7.	Verrokkianalyysi	20
7.1	Kalajoki matkailukohteena	21
7.2	Haastatteluissa tunnistetut vaikutukset Kalajoella	21
7.3	Muita Kalajoella tunnistettuja vaikutuksia	22
8.	Vaikutusten arviointi	23
8.1	Matkailuvaikutusten epävarmuudet, merkittävyys ja kokonaisarvio	23
8.2	Haittavaikutusten mahdollisia lieventämis- tai kompensointikeinoja	23
9.	Yhteenveto ja johtopäätökset	24
10.	Lähteet	25
	Liitteet	26

LIITTEET

Liite 1	Kyselyyn vastanneiden taustatiedot
Liite 2	Kyselyyn vastanneiden suhtautuminen tuulivoimaan
Liite 3	Kyselyyn vastanneiden näkemykset Lappajärven matkailun vetovoimatekijöistä
Liite 4	Kyselyyn vastanneiden näkemykset tuulivoimapuiston vaikutuksista Lappajärven matkailuun ja vapaa-ajan asumiseen
Liite 5	Kyselyyn vastanneiden antamat karttapalautteet
Liite 6	Iso Saapasnevan tuulivoimapuiston näkemäaluekartta

1. JOHDANTO

1.1 Selvityksen tausta

Abo Wind Oy suunnittelee 7-10 voimalasta koostuvaa tuulivoimapuistoa Lappajärven Iso Saapasnevan alueelle. Tuulipuisto sijoittuu noin 8,5 kilometriä Lappajärven keskustaajamasta koilliseen, Övermarkin kylän ja Evijärven ja Vetelin kuntarajojen väliselle alueelle. Hankealueen koko on noin 25,5 km². Suunnitellut tuulivoimalat ovat maksimitehoiltaan 10 megawattia ja voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, napakorkeus enintään 200 metriä ja roottorin halkaisija enintään 200 metriä. Voimalayksiköt varustetaan lentoestevaloilla. Tuulivoimaloiden tornit voidaan rakentaa joko kokonaan teräsrakenteisina, kokonaan betonirakenteisina tai näiden yhdistelmänä.

Hankkeesta vastaava on teettänyt osallistumis- ja arviointisuunnitelman, joka sisälsi YVA-lain mukaisen YVA-ohjelman, jonka tarkkuuden ja laajuuden yhteysviranomaisen on hyväksynyt. ELY-keskus edellyttää kuitenkin ohjelmasta antamassaan lausunnossaan, että arvioinnissa tulee huomioida myös hankkeen vaikutukset hankealueen virkistyskäyttömahdollisuuksiin ja metsästyksen sekä Lappajärven erityispiirteisiin, kuten Lappajärveä ympäröivään loma-asutukseen ja matkailuelinkeinon ja niitä koskeviin viihtyvyystekijöihin.

Joidenkin arviointiohjelmasta saatujen mielipiteiden pohjalta hankkeen koetaan olevan ristiriidassa luonnon erikoisuutta ja matkailun edistämistä painottavan kunnan strategian kanssa. Arvioinnissa pyydetään huomioimaan maisemavaikutukset erityisesti maakunnallisesti arvokkaaseen Lappajärven kulttuuriympäristöön ja kannanotoissa edellytetään myös selvittämään ennen hankkeen eteenpäin viemistä Lappajärven kulttuuriympäristön luokituksen nostaminen valtakunnalliseksi maisema-alueeksi. Asukaskyselyä on esitetty täydennettävän lähettämällä kysely 10 km säteellä hankealueesta sijaitseville sekä vakituisille että vapaa-ajan asukkaille. Hankkeen toteutuskelpoisuudesta pyydetään käymään demokraattista keskustelua.

1.2 Selvityksen tarkoitus ja tavoitteet

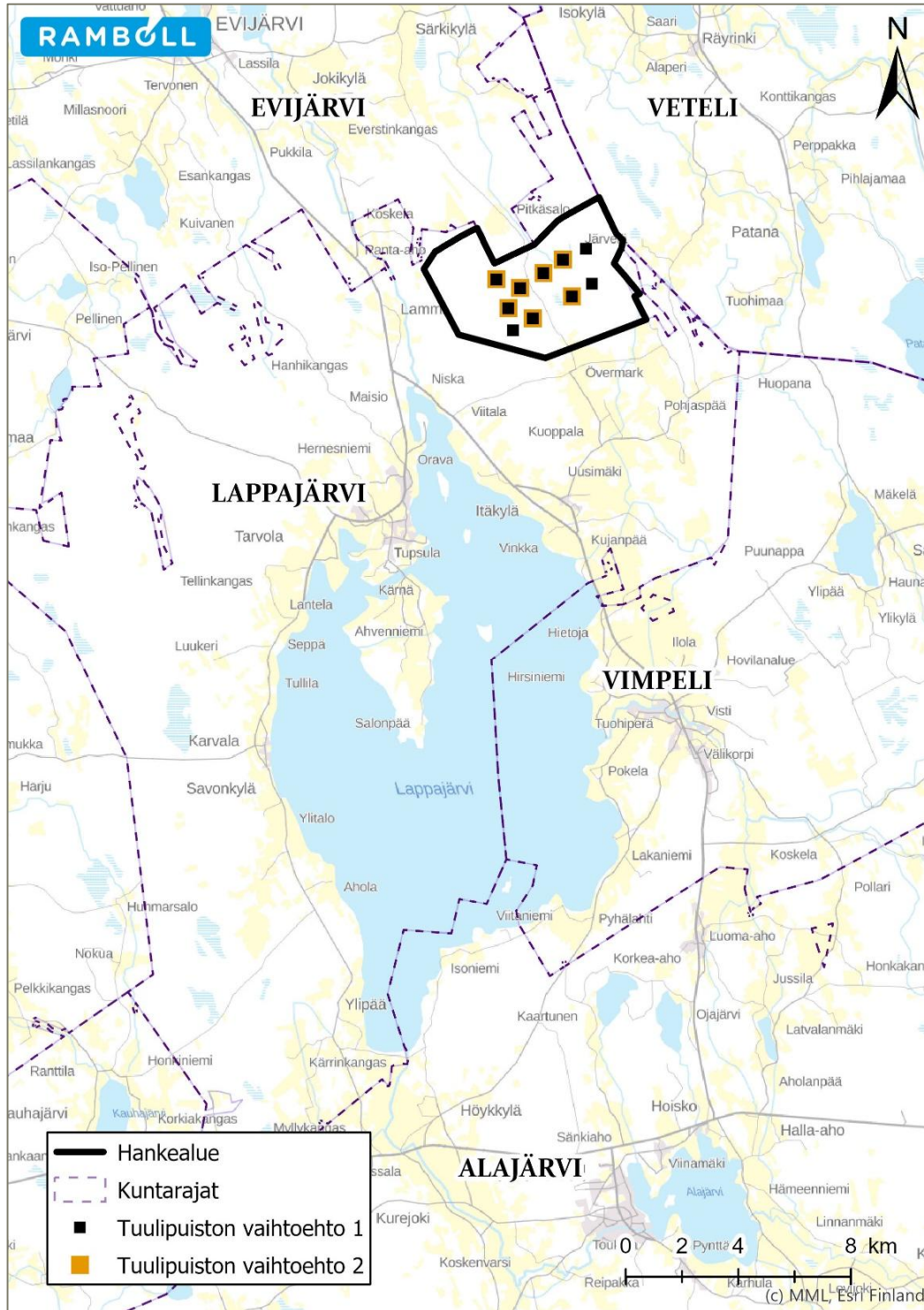
Tehtävänä on ollut laatia matkailuvaikutusten erilliselvitys hankkeen lähialueelta painottuen Lappajärveä ympäröivään loma-asutukseen ja matkailuelinkeinon. Matkailuselvityksen tarkastelualueena on Lappajärven ympäristö Lappajärven kunnan sekä soveltuvin osin Evijärven, Vetelin, Vimpelin ja Alajärven kuntien alueilla (Kuva 1). Selvityksessä kuvataan matkailun nykytila kyseisiltä alueilta, arvioidaan tuulivoimahankeeseen sekä siihen liittyvän sähkösiirron aiheuttamia mahdollisia muutoksia alueen matkailuun sekä esitetään mahdollisten haittavaikutusten lieventämiskeinoja. Alueen matkailuyrittäjät sekä keskeiset matkailukehittäjät osallistettiin selvitysprosessiin tuomaan matkailualan näkemyksiä sekä pohtimaan ratkaisuja mahdollisiin negatiivisiin matkailuvaikutuksiin. Toinen keskeinen sidosryhmä on tuulipuiston vaikutusalueen vapaa-ajan asukkaat. Menettely tukee YVA-menettelyn tavoitteita vuorovaikutuksessa ja sidosryhmäyhteistyössä.

Tämän matkailuselvityksen sisältö on tiivistettynä seuraava:

- Matkailun nykytila
- Matkailuvaikutusten tunnistaminen
- Matkailuvaikutusten arviointi
- Verrokkianalyysi

Selvityksessä käsitellään lyhyesti myös selvityksen tulosten epävarmuuksia, merkittävyyttä ja kokonaisarviota sekä haittavaikutusten mahdollisia lieventämis- ja kompensointikeinoja.

Tämän selvityksen tarkoituksena oli selvittää Lappajärvelle suunnitellun tuulipuiston vaikutusalueella vierailevien vapaa-ajan asukkaiden sekä matkailuyrittäjien asenteita tuulipuiston rakentamiseen. Selvityksen tavoitteena oli hahmottaa tuulipuiston sekä mahdollisia sosiaalisia vaikutuksia että vaikutuksia alueen matkailuelinkeinon toimintaedellytyksiin. Selvitys on osa tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostusta (kaavaselistusta).

Kuva 1. Iso Saapasnevan tuulipuisto ja sen vaikutusalue.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen avulla kartoitettiin aikaisempaa tuulivoiman matkailuvaikutuksista tehtyä tutkimusta. Matkailuvaikutusten lähtökohtia ja matkailun nykytilaa hankealueella analysoitiin hyödyntämällä olemassa olevia matkailu- ja majoitustilastoja sekä alueen matkailuselvityksiä ja kehittämissuunnitelmia, kuten Kraatterijärven Geopark -esiselvityshankeraportti (Mäkipää & Kujala 2019) ja Järvisseudun matkailun kehittäjän Master Plan -käsikirja (Kraatterijärven seutu 2018).

2.2 Avoin kysely

Matkailun nykytilasta sekä tuulivoimapuiston maisemavaikutuksista kerättiin tietoa avoimella sähköisellä kyselyllä. Sen kohteena olivat alueen vapaa-ajan asukkaat, mökkivuokraajat ja matkailuyrittäjät.

2.3 Sidosryhmähaastattelut

Kyselyn tuloksia täydennettiin haastatteleamalla puhelimitse Lappajärven seudun matkailun kehittäjiä (3 kpl) sekä matkailualan yrittäjiä (4 kpl). Haastattelut olivat kyselyrunkoon perustuvia, mutta vapaamuotoisia teemahaastatteluja.

2.4 Verrokkianalyysi

Tuulivoimahankkeiden vaikutuksista matkailuun sekä matkailijoiden suhtautumisesta tuulivoimapuistoihin toteutettiin myös verrokki- eli benchmarking-analyysi. Verrokkianalyysia varten hyödynnettiin aikaisempaa tehtyä tutkimusta tuulivoimahankkeiden vaikutuksista matkailuun ja kokemuksia Kalajoelta. Analyysin aineistona käytettiin puhelinhaastatteluja, jotka tehtiin Kalajoen matkailutoimijoille (4 kpl eri tyyppisiä toimijoita). Haastattelujen avulla pyrittiin keräämään kokemuksia toteutuneen ja toiminnassa olevan tuulivoimapuiston vaikutuksista matkailuun sekä matkailualan kokemuksia. Analyysissä on nostettu esiin mahdolliset eroavaisuudet valitun benchmarking-kohteen ja kyseessä olevan hankkeen välillä.

2.5 Yhteenveto ja raportointi

Alueen matkailuyrittäjiltä ja muilta toimijoilta kerätty tieto toimii tärkeänä lähtöaineistona arvioinnissa. Arvioinnissa on hyödynnetty myös jo aikaisemmin tehdyn asukaskyselyjen tuloksia ja muita aineistoja. Selvityksen tuloksia verrattiin valitun verrokkikohteen vaikutuksiin. Raportti on pyritty laatimaan mahdollisimman selkeäksi ja havainnolliseksi mm. karttaesitysten ja muun grafiikan avulla. Raporttiin on nostettu keskeisimpiä tuloksia ja graafeja. Muita kyselytuloksia on koottu liitteeksi.

3. MATKAILUENKEINO LAPPAJÄRVEN SEUDULLA

3.1 Lappajärvi ja sen lähialue matkailukohteena

Suunnittelualue sijoittuu maisemallisessa maakuntajaossa Suomenselän alueelle. Pohjanmaan ja Järvi-Suomen välillä sijaitseva Suomenselkä on karu ja laakea vedenjakajaseutu. Suomenselän maasto on joko suhteellisen tasaista, kuten suunniteltujen tuulivoimaloiden alueella, tai korkeus-suhteiltaan vaihtelevaa ja kumpuilevaa.

Järvisseudun, johon tarkastelualueen kunnat kuuluvat, ehdoton kärki historiallisesti, kulttuurillisesti ja matkailullisesti on Euroopan suurin Kraatterijärvi Lappajärvi. Lappajärvi syntyi noin 77 miljoonaa

vuotta sitten meteoriitin iskeydyttyä maahan. Lähes kilometrin läpimittainen meteoriitti sai aikaan valtaisan kraatterin, jonka alueelle perustettiin vuonna 1865 Lappajärven kunta. Kraatterijärven valjastaminen palvelemaan matkailua tapahtui vuonna 1994. Kraatterijärvi antaa koko seudulle oman luonteensa ja mahdollistaa matkailullisesti yhteisen tarinan hyödyntämisen. Alueella on identifioitu yhteensä 60 kansainvälisesti ja/tai kansallisesti mielenkiintoista geologista kohdetta, 6 geodiversiteettiä sekä 12 erityyppistä kivilajia. Järviseudulle on sen jälkeen muodostunut Kraatterijärveen liittyen monenlaista matkailukohdetta ja -toimintaa, muun muassa meteoriittinäyttely, kivi-museo, tulivuorikeskus, geologinen luontoreitti ja melonta-aktiviteetteja. (Mäkipää & Kujala 2019).

Kraatterijärven seudulla alueen kunnat, yritykset ja kolmas sektori ovat tehneet usean viime vuoden aikana erilaisia toimenpiteitä ja hankkeita, joiden yhtenä päämääränä on ollut Geopark-statuksen saaminen Lappajärven ainutlaatuiselle meteoriittikraatterille. Käännekohta alueen geoturismien kehitykselle luotiin Järviseudun matkailun Master Planin yhteydessä. Se osoitti suuntaviivat yhteisesti sovituille toimenpiteille Kraatterijärven Järviseudulle. (Mäkipää & Kujala 2019, Kraatterijärven seutu 2018). Master Planissakin kuvattuja Järviseudun matkailun merkittäviä matkailun kohteita ovat muun muassa seuraavat:

Lappajärven kunta

- Hotelli Kivitippu
- Meteoriitti- ja mineraalinäyttely
- Halkosaaren tanssilava
- Lappajärven kesäteatteri
- Järviseudun golfkenttä
- Tapolanvuori ja Tapio Aution kivikirkko

Vimpelin kunta

- Lakeaharju toimintoiheen ja reitteineen
- Laskettelukeskus Lakis ja Sport Center Lakis
- Vimpelin Veto ja pesäpallo tunnettuustekijänä

Evijärven kunta

- Väinöntalon museo ja kesäteatteri
- Uittomieskämppä
- Vesistöt (Evijärvi, Välijoki)
- Sillankorvan leirintäalue
- Jokisuunlahden lintutorni

Lappajärven asukasmäärä moninkertaistuu kesäisin, jolloin kesäasukkaat saapuvat kuntaan, suurin osa kesämökkeilemään. Oman lisänsä kohdetarjontaan tuovat edellä mainittujen lisäksi talviaikaan järjestettävät lukuisat pilkkitapahtumat sekä Veannetar-järvilaiva Lappajärvellä.

Tilastotietoa matkailusta Järviseudulla (Kraatterijärven seutu 2018):

- Vuonna 2017 oli rekisteröityä kapasiteettia 267 vuodepaikkaa
- Vuonna 2016 rekisteröityneitä yöpymisiä oli 18 560 ja vuoden 2017 tammi-elokuussa 15 182. (Tilastokeskus kirjaa tilastoon yöpymiset kuukausittain vain, mikäli toimipaikkoja on rekisterissä yli 4 kpl ko. kuukauden aikana. Järviseudulla kaikilta kuukausilta ei ole saatavilla lukua tästä syystä. Rekisteröityminen on pakollista vain yli 20 vuodepaikan majoitus-yrityksille)

Järviseudun matkailun asiakasryhmien erityispiirteitä (Kraatterijärven seutu 2018):

- Kesällä lapsiperheitä
- Ryhmämatkailu: eläkeläisryhmät, bussimatkailu, yritysryhmät
- Vapaa-ajan asukkaat
- Tapahtumakävijät (n. 100 km säteeltä)
- Golfarit
- Laskettelukeskus vetää talvella perheitä ympäröivältä alueelta

3.2 Lappajärven alueen vapaa-ajan asutus

Järviseudulla on noin 3 600 mökkiä. Rekisteröimätöntä kesämökkien majoituskapasiteettia voidaan arvioida keskimääräisen vuodepaikkamäärän perusteella. Kesämökeissä on keskimäärin 5 vuodepaikkaa, joten Järviseudun rekisteröimätön kesämökkien majoituskapasiteetti on noin 18 000 vuodepaikkaa.

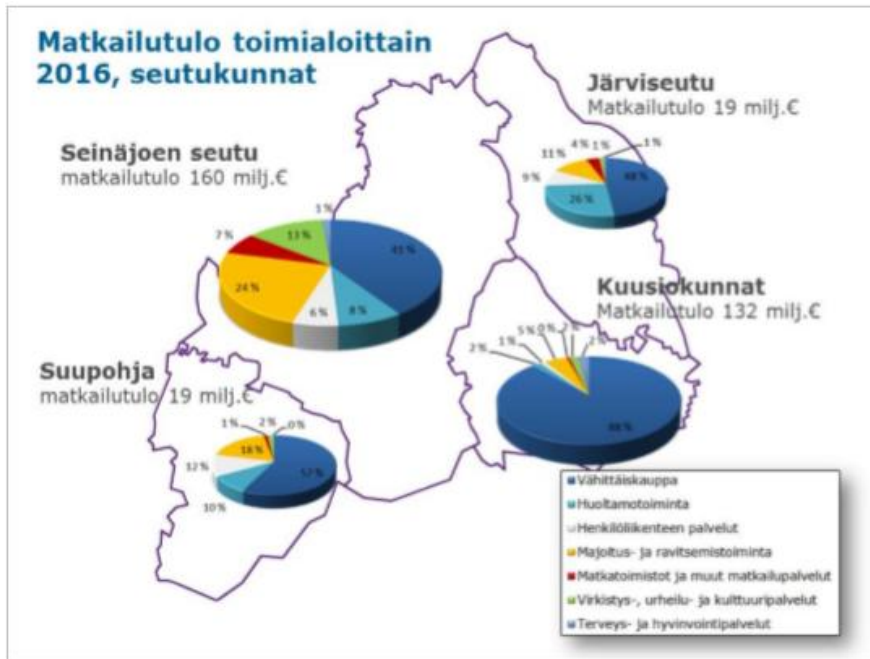
Kesämökkien määrä on lisääntynyt Etelä-Pohjanmaalla vuosien 2012 ja 2016 välillä 195 mökillä (+1,5 %) (Taulukko 1). Etelä-Pohjanmaalla kesämökkien määrä on lisääntynyt jonkin verran enemmän kuin koko maassa keskimäärin (+1,3 %). Etelä-Pohjanmaalla oli vuoden 2016 lopussa noin 13 560 kesämökkiä. Eniten mökkejä oli Alavudella (n. 2 040), Alajärvellä (n. 1 340), Ähtärissä (n. 1 310), Lappajärvellä (n. 1 150), Kurikassa (n. 1 110) ja Kauhavalla (n. 1 070).

Taulukko 1. Kesämökkien lukumäärä Etelä-Pohjanmaan kunnissa 2005, 2012 ja 2016 (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018).

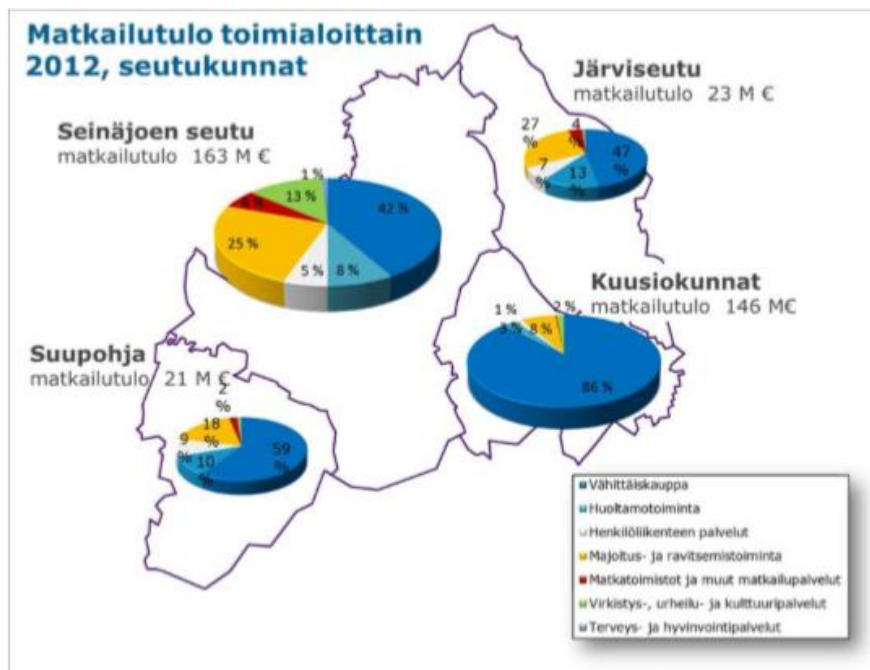
	Kesämökit			Muutos 2012-16	
	2005	2012	2016	lkm	%
Alajärvi	1 161	1 300	1 343	43	3,3 %
Alavus	1 806	1 963	2 038	75	3,8 %
Evijärvi	703	696	688	-8	-1,1 %
Ilmajoki	386	378	376	-2	-0,5 %
Isojoki	317	306	310	4	1,3 %
Karjajoki	91	105	110	5	4,8 %
Kauhajoki	532	569	581	12	2,1 %
Kauhava	1 061	1 056	1 074	18	1,7 %
Kuortane	739	740	748	8	1,1 %
Kurikka	1 042	1 104	1 106	2	0,2 %
Lappajärvi	1 012	1 121	1 154	33	2,9 %
Lapua	658	671	675	4	0,6 %
Seinäjoki	790	863	878	15	1,7 %
Soini	421	510	537	27	5,3 %
Teuva	190	183	183	0	0,0 %
Vimpeli	422	444	447	3	0,7 %
Ähtäri	1 304	1 354	1 310	-44	-3,2 %
YHTEENSÄ	12 635	13 363	13 558	195	1,5 %

3.3 Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset

Etelä-Pohjanmaan matkailun taloudellisia vaikutuksia seurataan neljän vuoden välein tehtävän matkailun tulo- ja työllisyys selvityksen avulla. Viimeisin selvitys on julkaistu vuonna 2018 (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018) ja se perustuu vuoden 2016 tietoihin. Seuraavissa kuvissa on havainnollistettu Etelä-Pohjanmaan matkailutuloa seutukunnittain ja toimialoittain kahtena eri ajankohtana: vuonna 2016 (Kuva 2) ja vertailukohtaksi 2012 (Kuva 3).

Kuva 2. Etelä-Pohjanmaan matkailutulo vuonna 2016 (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018).

Kuva 3. Etelä-Pohjanmaan matkailutulo vuonna 2012 (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018).

Järviseuudulla välitön työllisyysvaikutus vuonna 2016 oli noin 86 henkilötyövuotta (htv), mikä tarkoittaa 5 % koko Etelä-Pohjanmaan matkailun välittömästä työllisyysvaikutuksesta. Seuraavassa taulukossa (Taulukko 2) on esitetty matkailun välitön työllisyysvaikutus seutukunnittain vuodelta 2016 ja 2012. Jäljempänä (Taulukko 3) on esitetty tulo- ja työllisyysvaikutukset kunnittain vuonna 2016 ja 2012.

Taulukko 2. Matkailun välitön työllisyysvaikutus vuonna 2016 ja 2012 (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018).

Välitön työllisyysvaikutus 2016, htv	Järviseutu	Kuusio-kunnat	Seinäjoki	Suupohja	ETELÄ-POHJANMAA
Vähittäiskauppa	32	401	223	38	695
Huoltamotoiminta	8	3	20	3	34
Henkilöliikenteen palvelut	18	15	95	24	151
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	22	60	387	35	504
Matkatoimistot ja muut matkailupalvelut	3	2	39	1	45
Virkistys-, urheilu- ja kulttuuripalvelut	3	22	225	3	253
Terveys- ja hyvinvointipalvelut	1	20	15	0	37
YHTEENSÄ	86	524	1 005	105	1720

Välitön työllisyysvaikutus 2012, htv	Järviseutu	Kuusio-kunnat	Seinäjoki	Suupohja	ETELÄ-POHJANMAA
Vähittäiskauppa	38	440	238	43	759
Huoltamotoiminta	6	9	29	5	49
Henkilöliikenteen palvelut	19	20	102	21	163
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	62	109	407	37	615
Matkatoimistot ja muut matkailupalvelut	5	2	49	2	58
Virkistys-, urheilu- ja kulttuuripalvelut	1	17	118	1	136
Terveys- ja hyvinvointipalvelut	1	1	14	1	16
YHTEENSÄ	132	596	957	111	1796

Taulukko 3. Matkailun välitön tulo- ja työllisyysvaikutus kunnittain vuonna 2016 ja 2012 (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018).

2016	Välitön matkailutulo (ei alv), milj.€	Välitön työllisyysvaikutus, htv	2012	Välitön matkailutulo (ei alv), milj.€	Välitön työllisyysvaikutus, htv
Alajärvi	10,0	43	Alajärvi	8,9	42
Alavus	117,3	418	Alavus	127,3	464
Evijärvi	1,8	9	Evijärvi	2,1	12
Ilmajoki	7,2	38	Ilmajoki	8,1	46
Isojoki	1,9	14	Isojoki	2,2	16
Karijoki	0,8	6	Jalasjärvi	9,4	51
Kauhajoki	13,0	65	Karijoki	0,9	7
Kauhava	28,8	232	Kauhajoki	14,1	70
Kuortane	3,6	25	Kauhava	36,7	225
Kurikka	19,8	100	Kuortane	6,6	51
Lappajärvi	3,5	12	Kurikka	11,1	62
Lapua	15,9	88	Lappajärvi	6,2	49
Seinäjoki	88,4	547	Lapua	15,2	79
Soini	1,8	9	Seinäjoki	82,5	494
Teuva	3,7	19	Soini	2,8	16
Vimpeli	2,4	13	Teuva	3,6	19
Ähtäri	11,4	80	Vimpeli	2,7	14
YHTEENSÄ	331	1 720	Ähtäri	12,0	82
			YHTEENSÄ	353	1 796

Lappajärven kunnassa matkailun välitön työllisyysvaikutus vuonna 2016 oli 12 henkilötyövuotta (htv) jakautuen toimialoitain seuraavasti: vähittäiskauppa ja huoltamot 5 htv, majoitus- ja ravitsemistoimiala 3 htv, muut matkailupalvelut 4 htv. Vuoteen 2012 verrattuna oli tapahtunut merkittävä pudotus majoitus- ja ravitsemistoiminnan 40 henkilötyövuodesta. Kokonaisuudessaan Etelä-Pohjanmaalla välitön matkailutulo vuonna 2016 oli 331 miljoonaa euroa ja välitön matkailutyöllisyys 1 720 henkilötyövuotta. Matkailutulossa on noin 6 prosentin lasku ja matkailutyöllisyydessä noin 4 prosentin lasku verrattuna vuoteen 2012.

Etelä-Pohjanmaalla on kuitenkin viime vuosina panostettu matkailun kehittämiseen ja vuosina 2017-2019 matkailijamäärät ovat kehittyneet alueella suotuisasti. Selvityksessä tehdyissä haastatteluissa nousi esiin yksi näkemys, jonka mukaan matkailuliiketoiminta on Järviseudulla ammattimaistunut ja siirtynyt sivutoimisesta elinkeinosta vakavammin otettavaksi ja työllistäväksi elinkeinoksi.

3.4 Matkailuelinkeinon kehitysnäkymät

Lappajärven seudun matkailun kehittämisen suuntaviivoja on linjattu "Järviseudun matkailun kehittäjän Master Plan" –käsikirjassa (Kraatterijärven seutu 2018). Strategisiksi kehittämisen kärjiksi on valittu geo- ja astroteema, jonka avulla konkretisoidaan järven syntyhistoriaa ja tarinaa. Matkailun kehittämisen perustana ovat luonto ja vesistö, joiden päälle muut teemat (tapahtumat, kulttuuri, hyvinvointi ja liikunta) rakentuvat. Tavoitteena on mm. kehittää nykyistä meteoriittinäyttelyä, kehittää uusia geo- ja pyöräilyreittejä ja tuotekehityksen avulla tarjota valmiiksi tuotteistettuja ohjelmia.

Kohderyhmiksi on tunnistettu: perheet, luontorentoutajat ja hyvinvoinnin hakijat, erilaiset ryhmät (yritykset, yhdistykset, eläkeläiset, koululaisryhmät ja leirikoulut jne.), erityisesti geologiasta ja astroteemasta kiinnostuneet sekä vapaa-ajan asukkaat ja tapahtumakävijät, jotka ovat jo muutenkin liikkeellä alueella. Markkinoinnissa on ensin tähtäimessä kasvattaa kansallista kiinnostavuutta ja toisessa vaiheessa tavoitella kansainvälistymistä vahvemmin. Kansainvälisinä kohdemarkkinoina on lähimarkkinat (etenkin Venäjä ja Ruotsi) sekä Keski-Eurooppa. Alueella on käynnissä kuitenkin myös hankeavauksia Aasian markkinoille.

Keskeinen matkailukehittämisen kärkihanke on UNESCO:n Global Geopark -statuksen hakeminen. Hakuprosessi on alkanut 1.1.2020 ja hakemus aiotaan jättää marraskuussa 2021. Maailmalla on kaikkiaan noin 160 UNESCO:n Geopark-kohdetta. Suomen toistaiseksi ainoa UNESCO:n Global Geopark -statuksen saanut kohde löytyy Rokualta. Lokakuussa 2019 päättyneen Kraatterijärven Geopark -esiselvityshankkeen mukaan UNESCO:n Lappajärvellä ja sen ympäristökunnissa on riittävä geologinen perimä. Hankkeessa on mukana kuusi kuntaa: Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Vimpeli, Soini ja Ähtäri, joilla on yhtenäinen tahtotila Geopark -statuksen saamiseksi.

Selvityksessä tehtyjen haastattelujen perusteella matkailun toimijat näkivät kehittämisen alueella aktiivisena ja innostuneena sekä mainitsivat keskeisiksi käynnissä oleviksi kehittämistoimenpiteiksi tuotteistamisen, markkinoinnin, aluebrändäämisen ja reitistöjen kehittämisen.

4. VAIKUTUSTEN TUNNISTAMINEN

4.1 Tuulivoiman sosiaalisten vaikutusten muodostuminen

Sosiaalisella vaikutuksella tarkoitetaan hankkeen ihmiseen, yhteisöön tai yhteiskuntaan kohdistuvaa vaikutusta, joka aiheuttaa muutoksia ihmisten hyvinvoinnissa tai hyvinvoinnin jakautumisessa. Hankkeen vaikutukset ihmiseen voivat olla joko välittömiä tai välillisiä, eli kohdistua suoraan ihmisten elinoloihin tai viihtyvyyteen tai aiheutua muiden vaikutusten kautta. Välillisiä vaikutuksia voi syntyä esimerkiksi luontoon tai elinkeinoelämään kohdistuvien muutosten kautta. Sosiaaliset vaikutukset liittyvät läheisesti muihin hankkeen aiheuttamiin vaikutuksiin, kuten maisema- melu- ja maankäytöllisiin vaikutuksiin.

Tuulivoimapuiston rakentamisesta ja toiminnasta voi aiheutua seuraavanlaisia sosiaalisia vaikutuksia:

- Vaikutus asumisviihtyvyyteen ja elinoloihin (voi syntyä mm. melusta, maisemamuutoksista, liikenteestä jne.).

- Vaikutus alueiden virkistyskäyttöön ja harrastusmahdollisuuksiin (voi syntyä mm. melusta, maisemamuutoksista, suorasta rakentamisen aiheuttamista aluemenetyksistä jne.).
- Vaikutus ihmisten huoliin ja toiveisiin, pelkoihin jne. (useat tekijät voivat vaikuttaa).
- Vaikutus yhteisöihin ja niiden kehittymisedellytyksiin.
- Vaikutus alueen elinkeinoihin ja talouteen (toimintaympäristön muuttuminen, työllisyysvaikutus, muut talousvaikutukset).

4.2 Tuulivoiman vaikutukset matkailuun

Aikaisemmassa Muonion Mielmukkavaaran matkailijoille tehdyssä kyselyssä (Tyrväinen ym. 2012) nähtiin erityisesti kansainvälisten matkailijoiden suhtautuvan kielteisesti vaaramaisemissa näkyviin tuulivoimaloihin ja suomalaisten matkailijoiden suhtautumisen olevan myönteisempää. Ulkomaalaisista matkailijoista suuri osa arvioi tuulipuiston toteutuessaan vähentävän heidän halukkuuttaan vieraillla uudelleen Muoniossa. Tuulipuisto vaikuttaisi kielteisesti erityisesti Muonion imagoon erämaisena luontomatkailukohteena. Lähes puolet vastaajista vastusti tuulipuiston rakentamista ja toinen puolisko ei ottanut asiaan kantaa tai kannatti puiston rakentamista. Tuulipuiston mahdollisen rakentamisen kielteisten matkailuvaikutusten nähtiin kohdistuvan ensisijaisesti kansainväliseen matkailuun, jonka merkitys on Muoniossa poikkeuksellisen suuri. Mielmukkavaaran tuulipuiston haitat johtuvat suurelta osin visuaalisen luonnonmaiseman muutoksesta, jonka vuoksi on keskeistä se, miten ohjelmalveluja tarjoavien yritysten käyttämiä reiteiltä näkyy alueelle. (Tyrväinen ym. 2012)

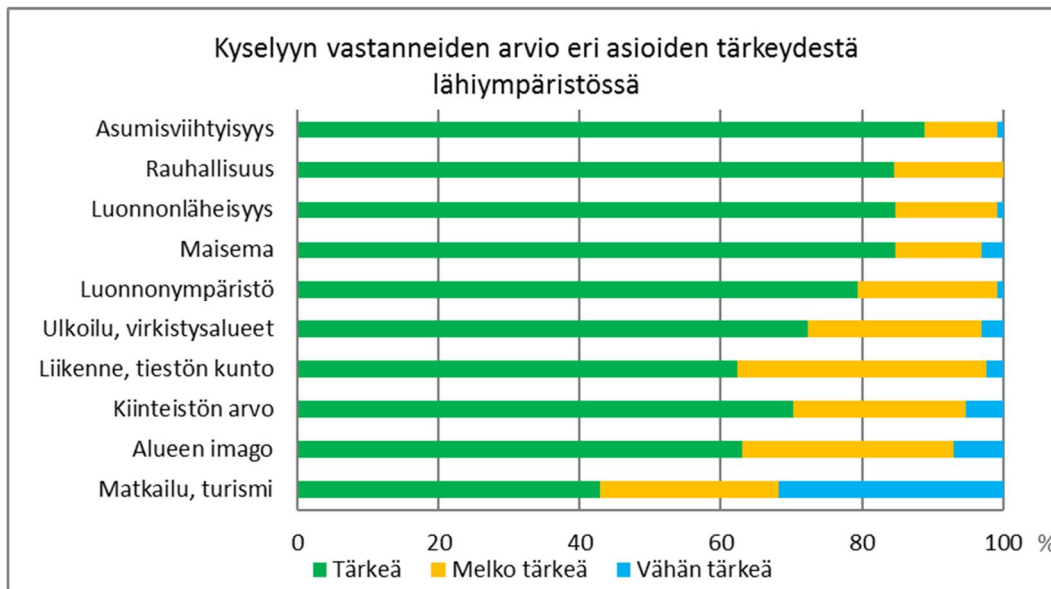
Tuulivoiman vaikutuksia matkailuun ja turismiin on selvitetty myös mm. Skotlannissa (Riddington ym. 2008). Osana tutkimusta tehtiin kirjallisuuskatsaus kansainvälisestä tutkimuksesta tuulivoiman vaikutuksiin liittyen. Tutkimuksen ja em. kirjallisuuskatsauksen tulokset voidaan tiivistää seuraavasti:

- Suunnitteluvaiheessa tapahtuvaan kehitykseen liittyy usein voimakasta kielteisyyttä maisema- ja matkailuvaikutusten perusteella.
- Alueilla, joilla matkailu on merkittävässä roolissa, on kansainvälisesti vain vähän toteutuneita tuulivoima-alueita, minkä vuoksi käytännön tuntemusta mahdollisista tuulivoiman kielteisistä vaikutuksista matkailuun on vähän.
- Merkittävä osa ihmisistä katsoo tuulivoiman heikentävän alueen matkailullista arvoa, joskin osa ihmisistä kokee vaikutusten olevan positiivisia.
- Vakiintunut tuulipuisto voi olla turistikohte samalla tavalla kuin ydinvoimala. Näin voidaan todeta siinä tapauksessa, että tuulivoima-alueella vierailaan vain satunnaisesti.
- Ajan myötä kielteisyys tuulivoima-alueita kohtaan vähenee ja niistä tulee hyväksytty, jopa arvostettu osa maisemaa.
- Vaikka tuulivoimalat heikentävät alueen maisemallista arvoa, todetut vaikutukset turismiin ja matkailuun on todettu kansainvälisesti hyvin vähäisiksi.
- Kaiken kaikkiaan ei ole näyttöä siitä, että tuulipuistot olisivat vaikuttaneet kielteisesti turismiin.

Iso Saapasnevan asukaskysely 2019

Iso Saapasnevan tuulivoimahankeeseen YVA-ohjelmavaiheessa toteutettiin asukaskysely. Kysely postitettiin 8.1.2019 kaikkiin noin 5 km säteellä hankealueesta sijaitseviin asuintalouksiin. Vastausaikaa oli 29.1.2019 saakka. Vastausprosentti oli 48 %. Elinkeinoihin liittyen kysyttiin harjoittaako hankealueella tai sen lähiympäristössä jotain elinkeinoa ja missä. Hankealueella harjoitettuihin elinkeinoin lukeutui matkailutoiminta. Mökkeily ja lomavietto todettiin kyselyssä yhdeksi tärkeimmäksi syyksi alueen merkittävyyden kannalta. Muita olivat luonto ja maisemat, ulkoilu, marjastus/sienestys, metsästys, soutelu/veneily ja oma koti.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan esitettyjen asioiden tärkeyttä omassa elinympäristössä tällä hetkellä. Seuraavan kuvan (Kuva 4) mukaisesti matkailu ja turismi oli ainakin melko tärkeää 68 % mielestä kyselyyn vastanneista. Vastaajia pyydettiin arvioimaan myös edellisten ominaisuuksien nykytilaa omassa lähiympäristössään. Vähintään melko hyvän arvion antoi matkailulle 51 % vastaajista. (Ramboll 2019)

Kuva 4. Asukaskyselyyn vastanneiden arvio eri asioiden tärkeydestä omassa lähiympäristössä (n=130).

Kysyttäessä asukkaiden kokonaisnäkemystä Iso Saapasnevan tuulipuistohankkeesta, vastauksista käy ilmi, että 66 % vastaajista näkee hankkeiden haitat myönteisiä vaikutuksia suurempina. Kielteisen kannan perusteluina esitettiin mm. haitallisia vaikutuksia alueen matkailuun. Mahdolliset kielteiset vaikutukset alueen elinkeinoihin ja alueen matkailuimagoon huolettivat monia vastaajia. (Ramboll 2019)

5. AVOIN KYSELY

Tämän selvityksen yhteydessä Lappajärven seudun vapaa-ajan asukkailta sekä majoitus- ja matkailuliiketoiminnan harjoittajilta kerättiin näkemyksiä tuulivoima-alueen mahdollisista vaikutuksista mökkeilyyn ja matkailuelinkeinon. Lisäksi myös muilla kuin edellä mainituilla kohderyhmillä, oli mahdollisuus ilmaista näkemyksensä. Kommentit vaikutuksista koottiin sähköisen karttaphojaisen Maptionnaire-kyselyn avulla, joka oli avoinna 13.1.-26.1.2020 välisen ajan. Kyselystä viestitettiin Lappajärven, Alajärven, Vimpelin, Vetelin ja Evijärven kunnille ja kyselystä julkaistiin tiedote lähes kaikkien kuntien www-sivuilla. Lisäksi kyselylinkki julkaistiin sosiaalisessa mediassa, tiedotettiin kyselystä Kraatterijärven toimijat ry:tä sekä julkaistiin lehti-ilmoitus Järvisseudun sanomissa.

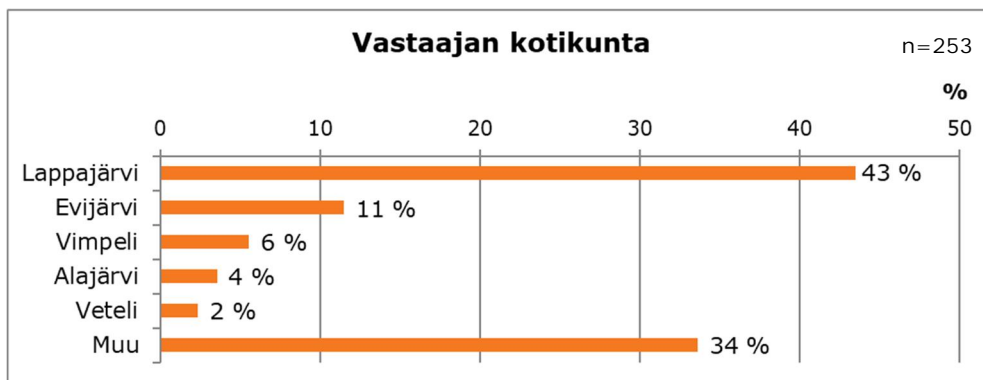
Kysely jakaantui teemoittain seuraavasti:

1. Taustatiedot (mm. vastaajien kotikunta, toiminta Lappajärven ympäristön alueella)
2. Suhtautuminen tuulivoimaan
3. Lappajärven matkailun vetovoimatekijät
4. Vaikutukset Lappajärven matkailuun ja vapaa-ajan asumiseen
5. Kartalle kohdistettu palaute

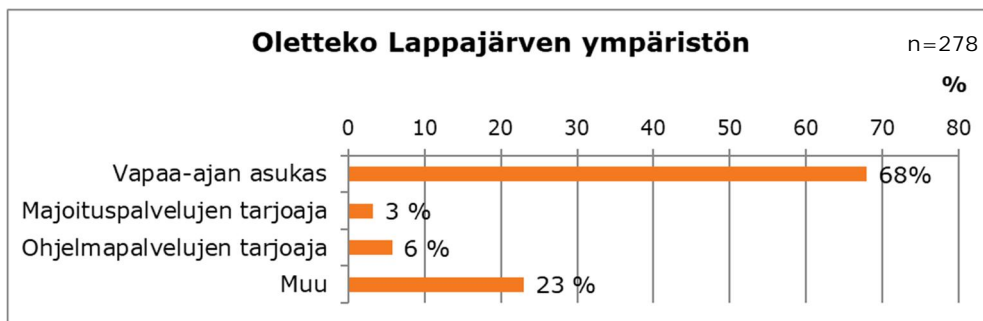
Kyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 274 henkilöltä. Kysymysvastausten kaikki koonnit ovat nähtävissä liitteissä 1-5. Kyselyyn vastaajilla oli käytettävissään kuva näkymäanalyysistä, joka havainnollistaa miten suuri osa suunnitelluista tuulivoimaloista näkyy millekin etäisyydelle (liite 6).

5.1 Taustatiedot ja suhtautuminen tuulivoimaan

Vastaajista suuri osa asui vakituisesti joko Lappajärven kunnassa (43 %) tai muualla kuin tuulivoima-alueen vaikutusalueella olevien kuntien alueella (Kuva 5). Vastaajista suurin osa, 68 % ilmoittikin olevansa vapaa-ajan asukas. Kyselyn muilta pääkohderyhmiltä eli majoitus- ja matkailuliiketoiminnan harjoittajilta, saatiin verrattain vähän vastauksia suhteessa vapaa-ajan asukkaisiin, sillä vastaajista oli ohjelmapalveluiden tarjoajia 6 % ja majoituspalveluiden tarjoajia 3 % (Kuva 6). Suurin osa kyselyyn vastanneista alueen vapaa-ajan asukkaista ja matkailuyrittäjistä sijoittuu Lappajärven pohjoisrannoille, Välijoen varteen tai Övermarkin taajamaan.

Kuva 5. Vastaajan kotikunta.

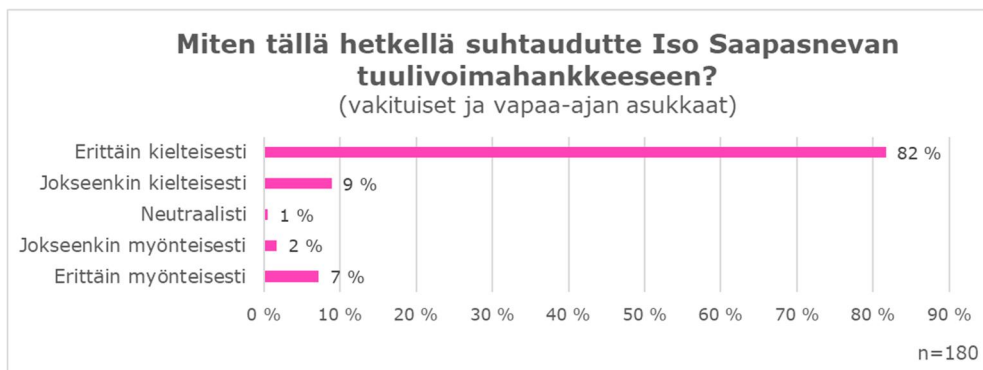
Kuva 6. Vastaajan tausta.

Suurin osa (66 %) vastaajista ilmoitti olevansa tietoisia tai saaneet jonkin verran tietoa (31 %) Iso Saapasnevan tuulipuistohankkeesta jo ennalta. Kysyttäessä suhtautumisesta Iso Saapasnevan tuulipuistohanketta kohtaan, majoitus- ja ohjelmapalveluiden tarjoajiksi tunnistautuneista vastaajista 71 % ilmoitti suhtautuvansa erittäin kielteisesti hanketta kohtaan (Kuva 7). Jokseenkin kielteisesti suhtautuvia oli yhteensä 10 %. Toisaalta erittäin myönteisesti tai jokseenkin myönteisesti hankkeeseen suhtautuu yhteensä 20 %. Vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden suhtautuminen hankkeeseen on yrittäjiin verrattuna vielä hieman negatiivisempaa (Kuva 8). Erittäin kielteisesti vastaajista suhtautuu 82 %, jokseenkin kielteisesti 9 %. Erittäin myönteisesti tai jokseenkin myönteisesti hanketta kohtaan suhtautuu yhteensä 9 %.

Pääosin suurin osa sekä majoitus-/ohjelmalveluiden tarjoajista sekä vakituista/vapaa-ajan asukkaista siis suhtautuvat negatiivisesti hankkeeseen (Kuva 7, Kuva 8). Kyselyvastauksia tarkastellessa on kuitenkin tunnistettava, että yleensä kyselyihin vastaajissa korostuvat ne, jotka ovat muodostaneet selkeän mielipiteen asiaan. Tässä kyselyssä neutraalisti asiaan suhtautuneita vastaajia ei juuri ilmennyt. Vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden suhteellisen korkea vastaamisprosentti muihin alueen toimijaryhmiin verrattuna näkyy seuraavan sivun diagrammeissa esitettyjen jaotteluiden perusteella vielä astetta enemmän kriittisenä suhtautumistapana ja läpileikkaavana koko kyselyn tuloksissa. Negatiivinen suhtautuminen hankkeeseen tuli esille jo aiemmin toteutetun asukaskyselyn yhteydessä.

Kuva 7. Majoitus- ja ohjelmalveluiden tarjoajien suhtautuminen Iso Saapasnevan hankkeeseen.

Kuva 8. Vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden suhtautuminen Iso Saapasnevan hankkeeseen.

5.2 Lappajärven matkailun vetovoimatekijät

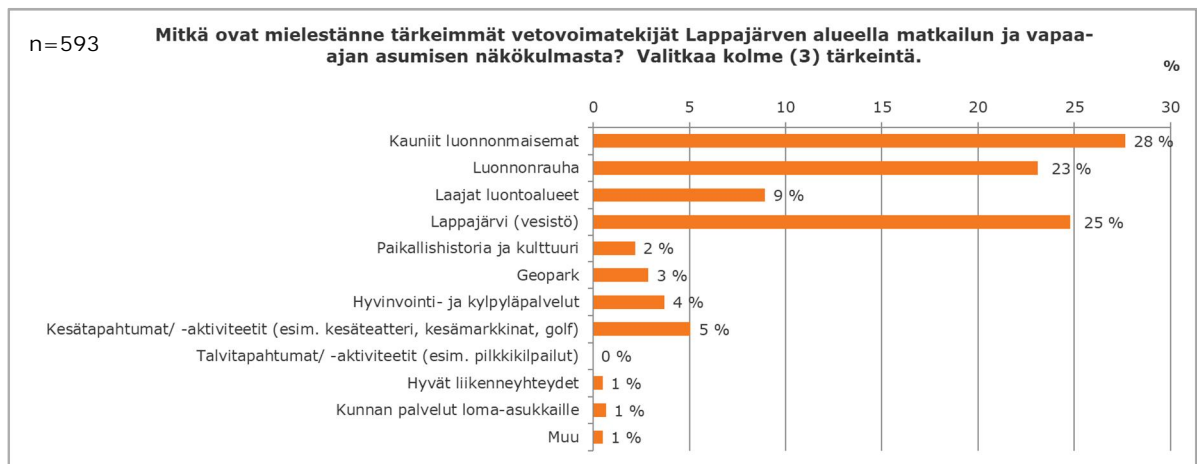
Matkailun ja vapaa-ajan asumisen näkökulmasta tärkeimpinä Lappajärven vetovoimatekijöinä painottuvat (Kuva 9) kyselyvastausten perusteella erityisesti luontoon liittyvät tekijät, kuten:

- kauniit luonnonmaisemat (28 %)
- Lappajärven vesistö (25 %)
- luonnonrauha (23 %)
- laajat luontoalueet (9 %).

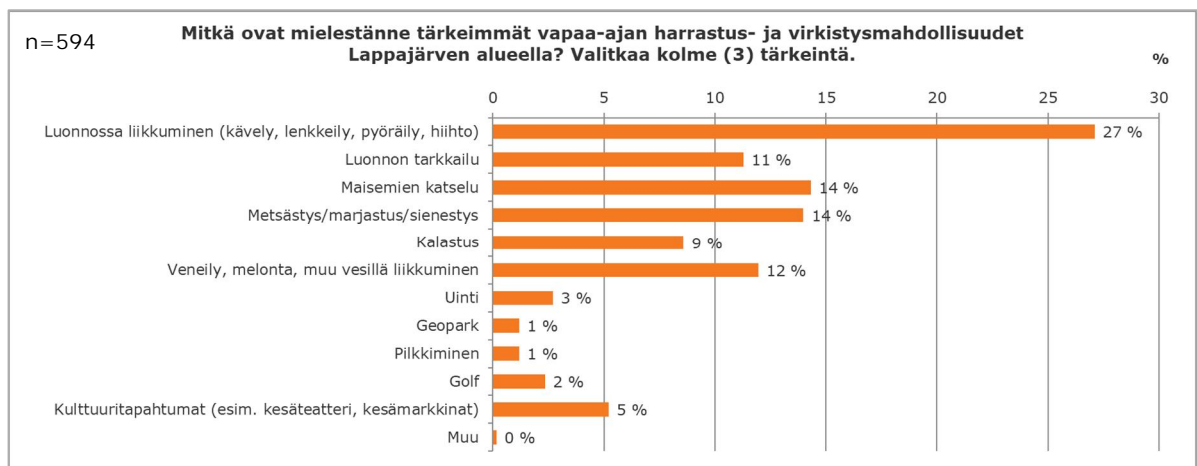
Tärkeimpinä vapaa-ajan harrastus- ja virkistysmahdollisuuksina (Kuva 10) nousevat:

- luonnossa liikkuminen: kävely, lenkkeily, pyöräily, hiihto (27 %)
- maisemien katselu (14 %)
- metsästys / marjastus / sienestys (14 %)
- veneily, melonta, muu vesillä liikkuminen (12 %)
- luonnon tarkkailu (11 %).

Tarkastellessa majoitus- ja ohjelmapalveluiden tarjoajien sekä vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden vastauksia erikseen (liite 3), kolme tärkeintä jo yllä mainittua vetovoimatekijää (kauniit luonnonmaisemat, luonnonrauha ja Lappajärven vesistö) mainitaan useimmin. Osassa muista vaihtoehtoista voidaan havaita vastaajaryhmien kesken selviä eroja. Asukkaat esimerkiksi arvostavat enemmän laajoja luontoalueita (ero 5 %), kun puolestaan majoitus- ja matkailupalveluiden tarjoajat nostavat Geoparkin ja kesätapahtumat /-aktiviteetit selvästi asukkaita useammin esille.

Kuva 9. Lappajärven alueen tärkeimmät vetovoimatekijät.

Kuva 10. Lappajärven alueen tärkeimmät vapaa-ajan harrastus- ja virkistysmahdollisuudet.

5.3 Vaikutukset Lappajärven matkailuun ja vapaa-ajan asumiseen

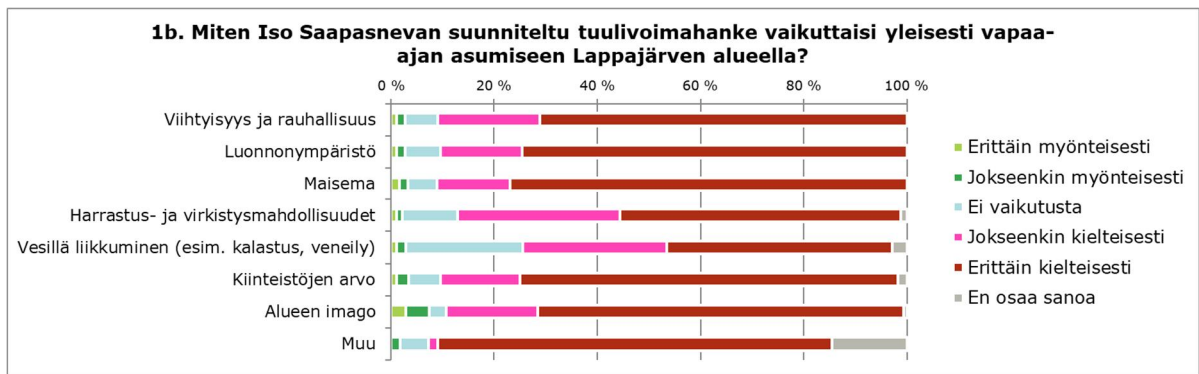
Tässä osiossa kysymyksiä kohdistettiin kiinnostuksen kohteena oleville eri sidosryhmille: vapaa-ajan asukkaille sekä majoitus- ja matkailupalvelujen tarjoajille. Tarkoituksena oli selvittää, miten Iso Saapasnevan suunniteltu tuulivoimahanke vaikuttaisi vapaa-ajan vastaajien:

- 1a. omaan vapaa-ajan asumiseen Lappajärven alueella sekä
- 1b. yleisesti ottaen vapaa-ajan asumiseen Lappajärven alueella (Kuva 11).

Puolestaan matkailuyrittäjiltä selvitettiin heidän mielipiteitään siitä, miten Iso Saapasnevan suunniteltu tuulivoimahanke vaikuttaisi yrittäjien:

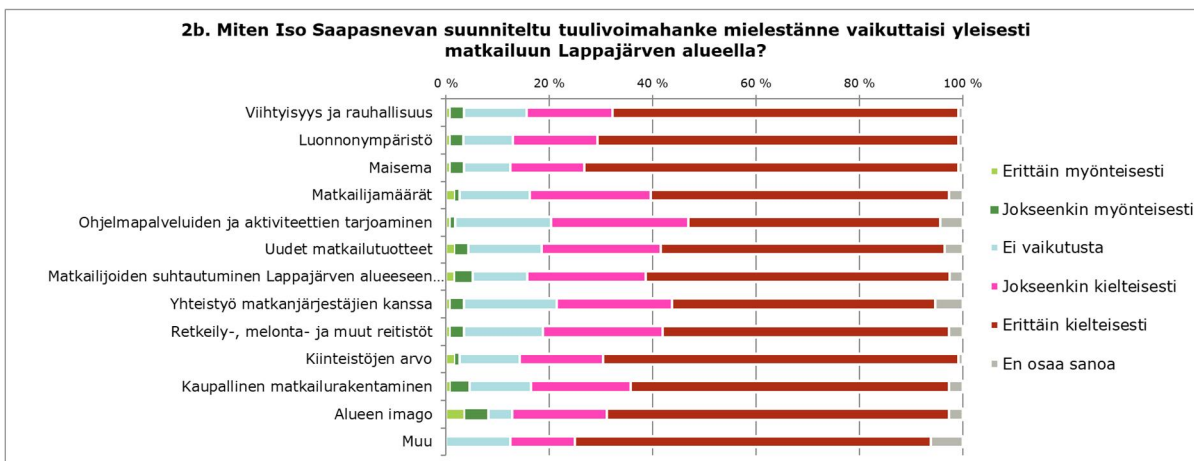
- 2a. omaan majoitus-, ohjelmalvelu- tai muuhun matkailutoimintaan Lappajärven alueella sekä
- 2b. yleisesti matkailuun Lappajärven alueella (Kuva 12).

Vapaa-ajan asukkaista suurin osa oli sitä mieltä, että suunniteltu tuulivoimapuisto vaikuttaisi sekä heidän omaan vapaa-ajan asumiseen että yleisesti ottaen vapaa-ajan asumiseen jokseenkin kielteisesti tai erittäin kielteisesti (Kuva 11). Vähiten kielteisiä vaikutuksia katsottiin olevan alueen imagoon. Vesillä liikkumiseen ei nähty myöskään olevan yhtä suurta vaikutusta kuin muihin listattuihin tekijöihin. Kautta linjan suhtautuminen on kuitenkin verrattain kielteisistä tuulivoimapuistohanketta ja sen mahdollisia tulevaisuuden vaikutuksia vapaa-ajan asumiseen liittyviin tekijöihin. Myös listalla mainitsemattomia muita tekijöitä mainittiin, joita olivat mm. terveystriskit (matalataajuiset infra-aallot), mahdolliset vaikutukset alueen eläimistöön, arvokkaan kulttuurimaiseman ja asuntoalueiden pilaaminen ja vaikutukset kiinteistöjen arvoon.

Kuva 11. Hankkeen vaikutukset vapaa-ajan asumiseen.

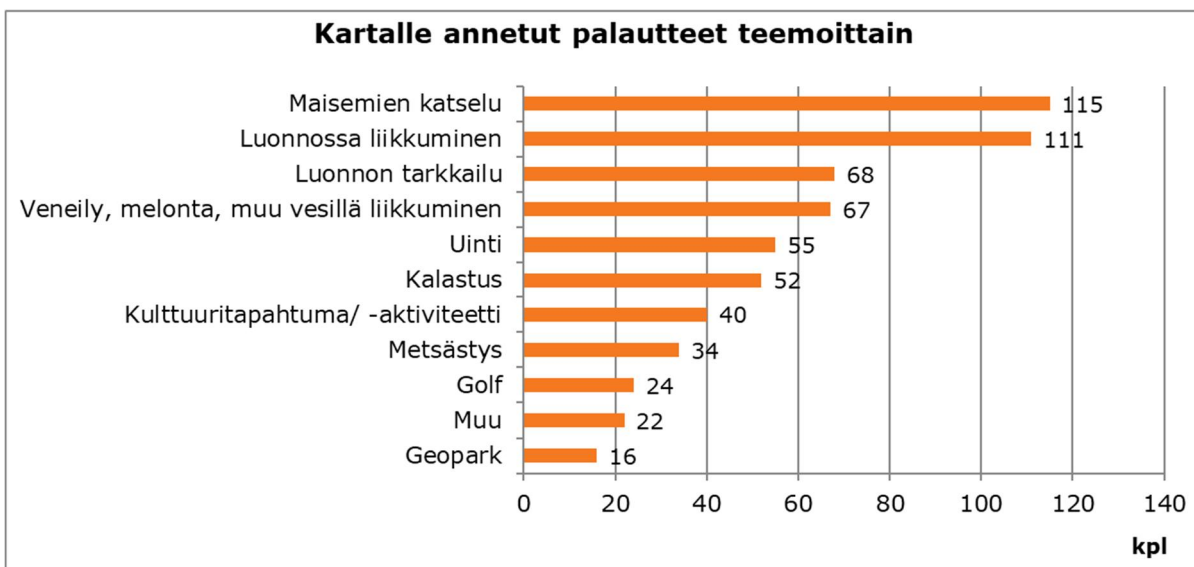
Myös kyselyyn vastanneet majoitus- ja matkailupalvelujen tarjoajat suhtautuivat pääsääntöisesti melko kielteisesti tuulivoimahankeen mahdollisiin vaikutuksiin Lappajärven alueen matkailuun liittyen (Kuva 12). Kielteisimpiä vaikutuksia nähtiin aiheutuvan mm. luonnonympäristölle, maisemalle, viihtyisyydelle ja rauhallisuudelle, kiinteistöjen arvolle sekä matkailijoiden suhtautumiselle Lappajärven alueeseen matkailukohteena. Suhteellisesti positiivisimpia vaikutuksia nähtiin aiheutuvan alueen imagoon sekä positiiviseen mielikuvaan puhtaaseen energiaan liittyen. Listalla mainitsemattomista muista tekijöistä mainittiin erityisesti investointihalukkuuden alentuminen sekä tuulivoimaloista aiheutuvat infra-aallot.

Kuva 12. Hankkeen vaikutukset matkailuun.

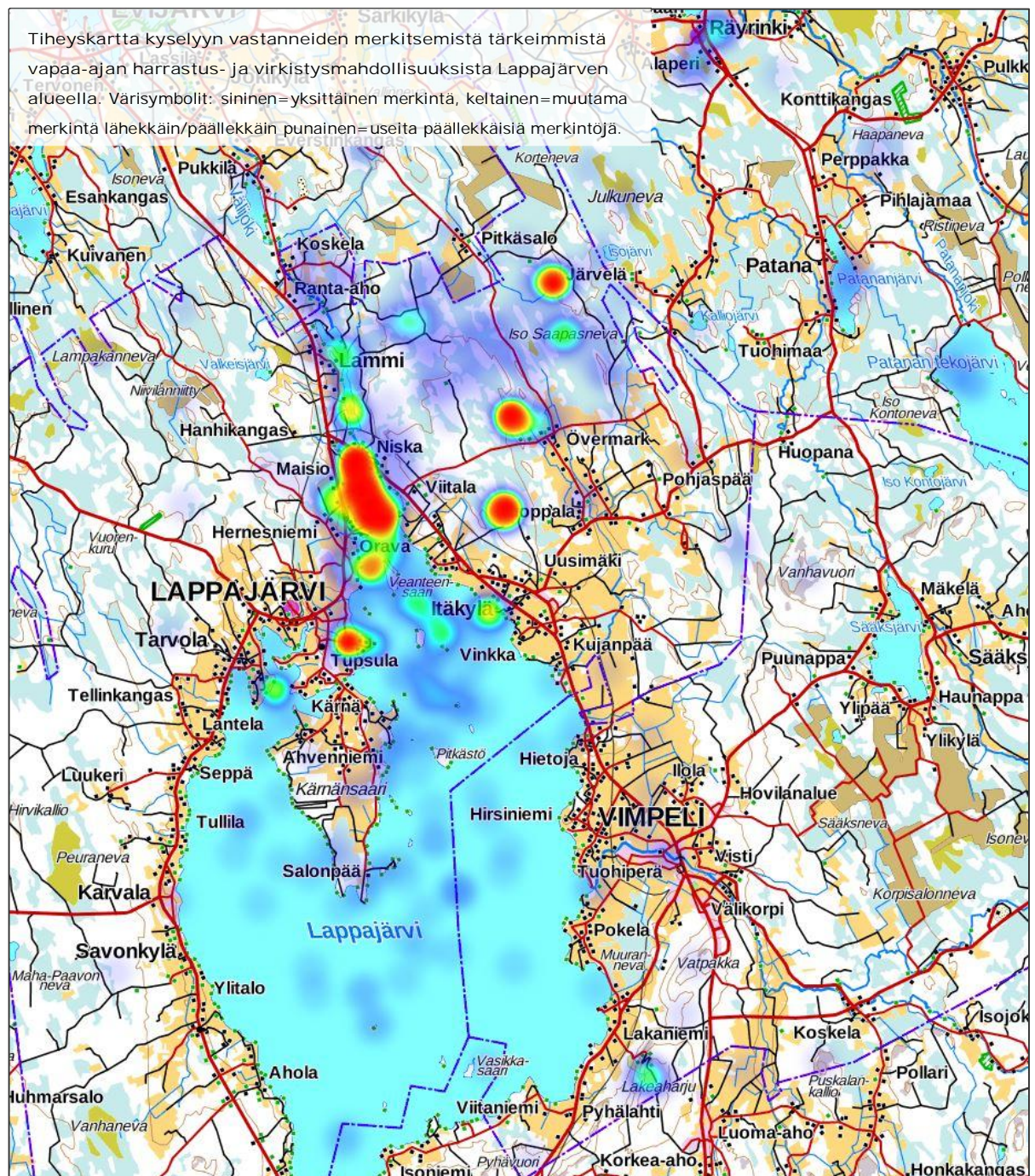
5.4 Kartalle kohdistettu palaute

Vastaajilla oli mahdollisuus merkitä kyselyssä suoraan kartalle mielestään tärkeimpiä vapaa-ajan harrastus- ja virkistymämahdollisuuksia Lappajärven alueella. Myös mahdollisen yrityksen tai vapaa-ajan asunnon sijainnista sai antaa paikkatietoja kyselyanalyysin taustalle. Karttapalautteita saatiinkin varsin runsaasti, yhteensä 721 kappaletta. Alla olevassa kuvassa (Kuva 13) esiteltyinä vastaajien ilmoittamat tärkeimmät vapaa-ajan harrastus- ja virkistysteemat Lappajärven alueella.

Kuva 13. Kyselyn yhteydessä annetut karttapalautteet.

Vastaajien kartalle antamien merkintöjen tiheyskartta on esitetty seuraavana (Kuva 14) sekä tarkempi teemakohtainen kartta liitteessä 5. Suurin osa kartalle kohdennetuista merkinnöistä sijoittuu Lappajärven rantojen pohjoisosiin, erityisesti Välijoen suulle ja joen varrelle, Saapasnevan suoalueelle sekä hajanaisesti ympäri Lappajärveä. Lappajärven pohjoisosan alueella on matkailun keskitymä, johon kuuluu mm. hotelli Kivitippu, golf-kenttä, kesäteatteri ja ravintolapalveluita. Tiheyskartalla Lappajärven koillispuolella korostuvat pisteet ovat Ammeskallion laavu, Vanhavuoren näkötorni sekä Pihlajalammen alue.

Kuva 14. Kyselyyn vastaajien tekemistä karttamerkinnoista laadittu tiheyskartta.

5.5 Avoimet vastaukset

Vastaajilla oli lisäksi mahdollisuus antaa avointa sanallista palautetta suunniteltuun tuulivoimapuistoon liittyen. Avointa palautetta saatiin myös runsaasti. Useimmin toistuvat teemat ja toisaalta vastausten kirjoa parhaiten kuvaavat vastaukset on pyritty kokoamaan mahdollisimman kattavasti seuraavaan:

On huomioitavaa, että alue on Etelä-Pohjanmaan Helmi ja kulttuurihistoriallisesti arvokas. Hanke vaikuttaa kielteisesti koko järven alueella. Vimpelin Lakeaharjulla on voimakasta matkailu- ja

majoitustoimintaa. Samoin Alajärvellä Lappajärven eteläpäässä on kauniit maisemat, jotka tuhoutuu.

Suuret myllyt liian lähellä rikkovat toiminnalleni tärkeän maaseutuidyllin.

Lappajärven alueen upeimmat ulkoilumaastot sijaitsevat juurikin tuolla alueella. Älkää hyvänen aika menkö pilaamaan sitä ihanaa luontoa ja rauhallisuutta mitä meillä täällä on. Hotellin asiakkaat mainitsevat usein, että kuinka täällä on niin hiljaista. Pidetäänhän se sama hiljaisuus, kiitos.

Tuulivoimaloilla on ratkaiseva merkitys uudelle hotellille, jonka ohjelmatarjontaan liittyy kiinteästi retkeily Lappajärven pohjoisosassa ja Välijoella. Hotelli liittyy Kraatterijärven Geopark-hankkeeseen ja sen on tarkoitus tuoda alueelle erityisesti kv-turisteja, jotka etsivät alkuperäistä luontoa ja hiljaisuutta. Hotellista ollaan tekemässä esiselvitystä ja markkinatutkimusta keväällä 2020, mutta incoming-matkanjärjestäjien keskuudessa on jo alustavasti todettu, että tuulivoimalahanke veisi toteutuessaan hankkeelta pohjan pois.

Alueella pesivät kotkat ja muut suurikokoiset linnut. Metsäpeurojen vuosittaiset kesä/talviaalueiden siirtymäreitit - välttäänsä aluetta voivat siirtyä reitille, joka ylittää liikennereittejä, teitä, kolarivaara.

Hirvenmetsästys tulee loppumaan tuulivoimaloiden myötä. Myös peurat ja muut eläimet häipyvät alueelta.

Tärkeintä on alueella vakituisesti asuvien ajatukset. Matkailu kärsii tuulivoimaloista, mutta eniten kärsivät luonto ja vakituiset asukkaat lähellä ja kauempana tuulivoimaloista. Tämä hanke kannattaa haudata ennen kuin se saa aikaan merkittävää haittaa alueen herkälle ja ainutlaatuiselle luonnolle. Mahdollinen Geopark-alue ei tarvitse tuulivoimaloita, jotka vähentävät sen luonnon arvoa. Tuulivoimalat eivät nosta alueen imagoarvoa enää. Aika on muuttunut tuulivoimaloita vastustavampaan suuntaan laajalla sektorilla yhteiskunnassamme. Tuulivoiman taloudellisuus, kannattavuus ja ympäristöystävällisyys on pystytty myös kiistämään.

En vastusta tuulivoimaa energianlähteenä. Paikka vain on väärä. En halua istua terassilla ja katsoa illan pimetessä välkkyviä valoja silmien edessä roottorin pyöriessä. Tuulimyllyt pitää laittaa korpeen, jossa niistä ei ole ihmisille haittaa.

Ei missään tapauksessa tuulivoimaa Saapasnevalle. Vieressä arvokas Julkunevan suo, jonka olemassaolon puolesta 20 v taisteltiin.

6. HAASTATTELUT

Kyselyn tuloksia täydentämään ja jäsentämään tehtiin selvityksessä myös puhelinhaastatteluja alueen matkailutoimijoille.

Alueen matkailun kehittämisen näkökulmasta haastateltiin seuraavat asiantuntijat:

- Heikki Mäkipää, projektipäällikkö Kraatterijärven Geopark -hankkeessa
- Elina Järvinen, edusti haastattelussa omia näkemyksiään
- Mervi Niemi-Huhdanpää, toiminnanjohtaja Aisapari Leader ry:ssä

Lisäksi kontaktoitiin Etelä-Pohjanmaan matkailu Oy sekä Etelä-Pohjanmaan liitto, joiden antamien yhteystietojen perusteella lähetettiin haastattelupyyntöjä alueen yrittäjille ja muille toimijoille.

Matkailuyrittäjistä ja matkailuyritysten edustajista haastateltiin puhelimitse seuraavat:

- Susanna Keskinen, Kivitippu
- Kristian Hyyppä, Lappajärven kesäteatteri ja ravintola/tapahtumapalvelut
- Mikko Autio, Lappajärvi Golf
- Jouni Niemelä, Hiihtokeskus Lakis

Lisäksi kontaktoitiin ja annettiin mahdollisuus näkemysten kertomiseen sähköpostitse tai puhelinhaastatteluna muutamalle muullekin matkailuyritykselle.

6.1 Vaikutusten arviointi matkailuyritysten näkökulmasta

Haastatelluista yrityksistä mikään ei toimi suoraan hankealueella eikä käytä sitä matkailupalvelujen tuottamiseen. Tuulivoimalat tulisivat kuitenkin näkymään kaikkien haastateltujen yritysten toimipaikkoihin ja heidän asiakkailleen. Haastatellut yritykset myös hyödyntävät järveä ja sen rantoja matkailukäyttöön. Haastatelluista yrityksistä yhteen yritykseen eli Lakikselle näkyy tällä hetkellä tuulivoimalat Lapuan suunnasta. Tuulivoimalat näkyvät Lakeaharjulla sijaitsevalle Lakikselle selkeällä kelillä kokonaisuudessaan ja tuulimyllyjen valot näkyvät jatkuvasti, myös huonolla säällä ja pimeällä.

Yritysten edustajien suhtautuminen Iso Saapasnevan tuulivoimahankeeseen vaihteli kielteisestä neutraaliin ja myönteiseen. Kaikki yritysten edustajat suhtautuivat tuulivoimaan lähtökohtaisesti positiivisesti, mutta kriittisimmin suhtautuvan yrityksen näkökulmasta Iso Saapasnevan tuulivoimapuiston sijainti on väärä.

Haastatellut Lappajärven alueen matkailukehittäjät ja -yrittäjät näkivät tuulivoiman maisemavaiikutukset erilaisina kohderyhmästä riippuen. Aktiviteettien tai tapahtumien (kuten laskettelu tai kesäteatteri) perässä tulevien ei nähty vähentävän merkittävästi käyntejään tuulivoiman takia. Myöskin golf-kentän asiakkaista suurin osa (n. 85-90 %) on jäsenistä tai osakkaista koostuvia vakituksia käyttäjiä, joiden käynteihin tuulivoimalla ei nähty olevan merkittävää vaikutusta. Toisaalta rantaterassilta näkyvään maisemaan ja sen myötä ravintolan asiakkaisiin sillä nähtiin olevan vaikutusta.

Keskieuropalaisten nähtiin olevan tottuneita tuulivoimaan matkailualueillakin. Negatiivisia vaikutuksia arvioitiin olevan enemmän suomalaisiin matkailijoihin, joiden suhtautuminen vaihtelee omien näkemysten ja mieltymysten mukaisesti.

Taloudellisia negatiivisia vaikutuksia golf-kentän tuloihin arvioitiin olevan maksimissaan 1 000 euroa vuodessa. Laskelma perustui arvioon siitä, kuinka moni golf-kentän irtomatkailijoista (10-15 % koko käyttäjämäärästä) jättäisi tulematta.

Haastateltu majoitusyritys oli saanut taloudellista hyötyä majoittamalla Perhoon rakennetun tuulivoimapuiston työntekijöitä ja näki saman potentiaalın tässäkin hankkeessa.

Muut haastatellut Nykälänniemen yritykset näkivät Kivitipun keskeiseksi matkailun veturiksi alueella ja näkivät, että tuulivoima vaikuttaisi Kivitipun vähentyneiden asiakasmäärien myötä myös heihin.

Haastatellut matkailuyrittäjät eivät nähneet tuulivoimassa markkinoinnillista tai viestinnällistä hyötyä. Tämä johtui myös omista energia/lämmitysratkaisuksista. Yksi yrityksestä arvioi, että omaa markkinointia tulisi tuulivoimaloiden näkymisen myötä muuttaa, sillä markkinointiviestintä pohjau-

tuu luonnonrauhaan sekä rantamaisemiin, joihin yritys näkee tuulivoimalan vaikuttavan. Muut yritykset eivät nähneet tuulivoiman vaikuttavan yrityksen toiminnan tai investointien suunnitteluun tulevaisuudessa.

Yritysten vastauksissa korostui näkemys, että alueen matkailulliseen imagoon sekä matkailijamääriin voi olla aluksi negatiivista vaikutusta, mutta ei merkittävästi pidemmällä aikavälillä.

6.2 Vaikutusten arviointi matkailukehittäjien näkökulmasta

Matkailunkehittäjät näkivät alueelle suuntautuvan tuulivoiman neutraalisti tai positiivisesti, pohtien kuitenkin erilaisia mahdollisia negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia. Matkailun kehittäjät näkivät yrityksiä enemmän potentiaalia hyödyntää tuulivoimaa kestäväen kehityksen ja kestäväen matkailun näkökulmasta, mihin myös kansallinen matkailustrategia tähtää. Lappajärven seutu voisi toteuttaa tavoitteita, jos yritysten käyttämä energia tuotettaisiin uusiutuvalla energialla. Tuulivoima voisi edistää myös alueen energiaomavaraisuutta.

Alueen tuulivoima nähtiin Lappajärven kärkihankkeen eli Lappajärven UNESCO Global Geoparkin kestäväen kehityksen tavoitteita tukevana siten, että alueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa voitaisiin muodostaa ns. emission-free-area, jolla tuotetaan enemmän puhdasta energiaa kuin kulutetaan ja sillä pystyttäisiin kompensoimaan matkailun aiheuttamia päästöjä kuten liikennettä.

Kestäväen kehityksen kautta nähtiin tulevan alueelle imagohyötyä, mutta toisaalta markkinointiviestin muotoileminen kuluttajalle koettiin ristiriitaiseksi, sillä alue haluaa profiloitua luontomatkailukohteena kotimaisille asiakkaille, mihin peilaten yksi haastatelluista kehittäjistä näki hankealueen sijainnin olevan liian lähellä keskeisiä matkailualueita.

Yhden haastateltavan mukaan tuulivoiman taloudelliset vaikutukset olisivat kiinteistöverot kunnalle sekä rakentamisesta syntyvät aluetaloudelliset vaikutukset. Vastaaja näki, että tuulivoimahankkeella on myös tehostava vaikutus, sillä uutta rakentamista ja investointeja tarvitaan alueen elinvoimaisuuden kehittymiseen.

Retkeily- ja melontareiteistä nostettiin esiin seuraavat näkemykset: alueelle kehitettävät retkeilyreitit voidaan suunnitella niin, että retkeilijä ei metsässä reitillä osu niiden kohdalle, vaan näkee ne vain kauempaa. Jos reitti osuu tuulimyllyn kohdalle, siihen voidaan suunnitella taukopaikka. Melontareitti nykyisellään Lappajärveltä merelle kulkee kahdeksan padon kautta (jolloin kanootti kannaetaan), joten nykyiselläänkin melojat liikkuvat rakennetussa ympäristössä.

Toisaalta haastatellut ymmärsivät tuulivoimahankealueen läheisyydessä asuvien huolen. He myös arvioivat vaikutusten olevan paikallisille merkittävämpiä kuin matkailijoille tai muille kävijöille.

Kaikista haastatelluista (yritykset ja kehittäjät) kolme asui itse paikoilla, johon tuulimyllyt tai niiden valot näkyvät, mutta olivat tottuneet niihin maisemassa.

7. VERROKKI ANALYYSI

Tuulivoiman vaikutuksista matkailuun on tehty melko niukasti tutkimusta lähivuosina. Selvitystä haluttiin kuitenkin täydentää kokemuksilla, joita matkailutoimijoilla on alueilta, joilla tuulivoimaa on jo rakennettu ja tuulivoimalat ovat toiminnassa. Verrokkianalyysin kohteeksi valittiin Kalajoki, jonka alueella on merkittävää matkailutoimintaa sekä tuulivoimaa. Kalajoen kokemusten analysoinnissa huomioidaan erot Iso Saapasnevan alueeseen ja toimintaympäristöön.

7.1 Kalajoki matkailukohteena

Kalajoki tunnetaan matkailukuntana. Hiekkasärkät ovat noin kolmen ja puolen kilometrin mittainen laaja hiekkasärkkien ja -rantojen muodostama alue, joka houkuttelee alueelle noin 2 miljoonaa kävijää vuodessa. Isoimmat dyynit ovat lähes 20 metriä korkeita. Matkailun kokonaishyöty alueelle on noin 45 miljoonaa € vuodessa. Rekisteröityjen majoituspaikkojen lisäksi Kalajoella on paljon yksityisiä loma-asuntoja.

Hiekkasärkkien merellinen matkailukeskus on kehittynyt 2000-luvulla huomattavasti. Matkailukeskuksen palvelu- ja aktiviteettitarjonta on runsas ja monipuolinen. Kalajoen Hiekkasärkkien matkailukeskuksen ympärivuotisia palveluita ovat muun muassa reitistöt hiihtoon ja sauvakävelyyn, lenkkeilyyn, hevosurheiluun, kylpylähotelli hyvinvointi-, terveys- ja kuntoliikuntapalveluineen, ruoka- ja viihderavintolapalvelut sekä ympärivuotiset majoitus- ja kokouspalvelut. Hiekkasärkillä toimii useita ohjelmanpalveluyrityksiä, joiden tarjonta vaihtelee kartingista purjelautailuun.

Matkailukeskuksessa on myös meriluontokeskus, joka tarjoaa tietoa maankohoamisrannikon luonnosta, vaihtuvia näyttelyitä sekä opastettuja kierroksia. Hiekkasärkkien lisäksi Kalajoella on muitakin nähtävyyksiä kuten vanha kaupunki Plassi, Kallankarit sekä ainutlaatuinen Rahjan saaristo (Kalajoen kaupunki 2020).

Kalajoelle on rakennettu viime vuosina useita tuulivoimapuistoja, kuten Jokelan, Mäkikankaan, Mustilankankaan ja Tohkojan tuulipuistot. Kalajokea kutsutaankin Suomen johtavaksi tuulivoimakunnaksi. Lähin tuulipuisto, Jokelan tuulivoimapuisto, sijaitsee noin 10 kilometrin päässä Kalajoen merkittävimmästä matkailukohteesta, Hiekkasärkistä.

7.2 Haastatteluissa tunnistetut vaikutukset Kalajoella

Kalajoelta haastateltiin puhelimitse seuraavia matkailualan toimijoita ja yrittäjiä:

- Johanna Rautio / toiminnanjohtaja, Kalajoen matkailuyhdistys ry
- Paula Palola / Palvelupäällikkö, Kalajoki Keskusvaraamo (välittää alueen yritysten ja yksityishenkilöiden omistamia majoituskohteita matkailijoille, noin 300 loma-asuntoa 3 km säteellä Hiekkasärkillä sekä räätäloi erilaisia paketteja ryhmille)
- Kari Seikkula / yrittäjä, Tapion Tupa (palvelut mm. kahvila-ravintola, majoitus, caravan, maauimala, sijaitsee Hiekkasärkkien ja 8-tien kupeessa, tuulimyllyt eivät näy)
- Sanna Tölli / Peltolan lomatila (Hevostila, maatilamatkailua, lähimmät tuulimyllyt n. 4 km päässä, eivät näy metsän suojaamaan pihaan, mutta pihasta 100 metrin päässä näkyy peltomaisemassa tuulimyllyt kahdessa suunnassa selvästi)

Lisäksi koitettiin tavoitella sähköpostitse/puhelimitse muutamia muitakin alueen toimijoita, mutta heihin ei saatu yhteyttä.

7.2.1 Maisema

Kalajoella tuulivoimalat näkyvät pääteille, joita pitkin on matkailuliikennettä. Varsinaiseen päämatkailukeskukseen eli Hiekkasärkille myllyt näkyvät lähinnä vain mereltä päin katsottaessa.

Vastaajia yhdistävä näkemys oli, että matkailijoilta ei ole tullut palautetta tuulivoimasta kenellekään haastatelluista, eikä myöskään kyselyitä tuulivoimasta tai sen vaikutuksista. Haastateltavat eivät myöskään tienneet, että joku olisi jättänyt matkan Kalajoelle väliin tuulivoiman takia.

Hiekkasärkiltä noin viiden kilometrin päähän on suunnitteilla uusi tuulivoimahanke, joka yhden vastaajan mukaan aiheuttaa paikallisissa huolta, sillä tuulivoimaa nähdään olevan jo tarpeeksi, eikä

sitä tarvitsisi tuoda lähemmäs matkailualueita. Kalajoen Hiekkasärkkien matkailualue on tiivis keskittymä ja rakentamisen myötä on herännyt myös tarve luonnonrauhan vaalimisesta vetovoimatekijänä. Vastaajat kokivat luonnon ja monipuolisen aktiviteettitarjonnan Kalajoen tärkeimpinä vetovoimatekijöinä.

7.2.2 Imago

Vastaajat eivät nähneet tuulivoimasta olleen merkittäviä imagollisia hyötyjä tai haittoja. Vastaajat eivät olleet hyödyntäneet alueen tuulivoimaa markkinoinnissa. Sen sijaan esimerkiksi oman yrityksen katolla olevia aurinkopaneeleja ja käytettyä kotimaista energiaa oli yrityksen viestinnässä hyödynnetty. Jos yrityksen käyttämä sähkö tulisi kokonaan tuulivoimasta jatkossa, niin sitä olisi mahdollista käyttää viestinnässäkin.

7.2.3 Taloudelliset vaikutukset

Majoitusyrityksille on tullut tuulivoimahankkeiden myötä lisätuloa työntekijöiden majoittamisessa. Pitkäaikaismajoittajat ovat olleet hyvä lisä kesäsesongin ulkopuolella, sillä myös Kalajoella sesonkiluontoisuus on haaste. Työntekijät käyttävät myös ravintola- ja muita palveluita sekä yritykset tarvitsevat muun muassa kokoustiloja ja -tarjoiluja.

Vastaajat eivät nähneet, että tuulivoimalla olisi ollut merkitystä kiinteistöjen arvoihin.

7.2.4 Muut

Neljän kilometrin päässä toimiva yrittäjä kertoi, että matalapaineisella kelillä, kun sää on pilvinen, korvat menevät lukkoon. Vastaajat eivät olleet kokeneet muita omakohtaisia vaikutuksia. He ovat kuulleet, että lähellä asuville on voinut aiheutua häiriötä, kuten tuulivoimaloiden huminan kuuluminen sisälle, jonka takia vanhat ikkunat on pitänyt vaihtaa uusiin.

Vastaajat eivät olleet kokeneet, että tuulivoima olisi vaikuttanut matkailutoiminnan kehittämiseen tai tulevien hankkeiden, kuten rakentamisen suunnitteluun.

Pystytysvaiheessa on tullut häiriötä liikenteeseen, kun isoja siipiä on kuljetettu pitkin maanteitä ja liikenne on pitänyt katkaista siksi aikaa.

7.3 Muita Kalajoella tunnistettuja vaikutuksia

Kalajoen kaupunki tuo viestinnässään esiin tuulivoiman alueelle tuomia positiivisia taloudellisia vaikutuksia kuten, että Kalajoen satamasta on kasvanut Perämeren suurin tuulivoimarakenteiden tuontisatama (Tuuliwatti 2020). Ilman kaupungin taloudellista tukea kaupungille kertyy vapaa-ajan asunnoista kiinteistöverotuloja yli 600 000 euroa vuosittain ja tuulivoimasta noin 1 800 000 euroa. Kaupungin veroprosentin tuotto on noin 1 600 000 eli näistä kiinteistöverotuloista kertyy kaupungille noin 1,5 veroprosentin verran ylimääräisiä tuloja.

Kalajoella on myös nähty energiatuotannon ja matkailun yhteiset mahdollisuudet. Tavoitteena on hyödyntää entistä paremmin paikallisesti tuotettua energiaa ja siten edistää kestävämpää matkailua. (Kalajoen kaupunki 2019)

Kalajoen tuulipuistojen vaikutuksia alueen matkailuun on tietävästi arvioitu lähinnä hankkeiden valmisteluvaiheessa, eikä tutkittua tietoa toteutuneista vaikutuksista ole saatavilla. Selvityksen kirjoittamisen aikaan Kalajoen kaupungilla on käynnissä kysely asukkaille, jolla kerätään näkemyksiä tuulivoiman mahdollisista haitoista ja tuulivoiman lisärakentamisesta.

8. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Verrattuna aikaisempaan Suomessa tehtyyn tutkimukseen (Tyrväinen ym. 2012) tämän selvityksen vastaajat näkivät tuulivoiman maisemavaikutukset enemmän kotimaan kuin kansainvälisiä matkailijoita häiritsevinä. Aikaisemmat kirjallisuuskatsauksessa esiin nostetut tutkimukset ovat jo useamman vuoden takaa, joten näkemykset tuulivoimasta ovat voineet muuttua sinä aikana.

Aikaisemman Suomessa tehdyn tutkimuksen mukaan tuulivoimaloiden melun häiritsevyys riippuu muustakin kuin melutasosta. Siihen vaikuttavat lisäksi asenteet voimaloiden maisemavaikutuksia ja tuulivoimaloita kohtaan yleisesti, myös asenteet virkamiehiä ja toimijoita kohtaan sekä se, miten huolestuneita tuulivoimalamelun terveystaustaisista oloista ollaan (Hongisto ym. 2015).

8.1 Matkailuvaikutusten epävarmuudet, merkittävyys ja kokonaisarvio

Kyselyssä vastanneissa korostui kriittisesti suhtautuvien vastaajien määrä. Kyselyyn oli vastannut myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät kuuluneet kohderyhmään (vapaa-ajan asukkaat, matkailualan toimijat). Oletettavasti heillä on muita intressejä aiheeseen, mikä saattaa vääristää tämän selvityksen tarpeisiin kerättäviä näkemyksiä. Alueen asukkaiden näkemyksiä oli kerätty aikaisemmin toteutetussa asukaskyselyssä (Ramboll 2019) ja käsitelty myös tässä selvityksessä vapaa-ajan asumisen osalta.

Täydentäviä haastatteluja tehdessä taustakysymyksenä yrityksiltä kysyttiin, olivatko he vastanneet sähköiseen kyselyyn. Ne haastatelluista, jotka suhtautuivat neutraalisti, positiivisesti tai eivät olleet varmoja kannastaan kyseiseen tuulivoimahankkeeseen, eivät olleet vastanneet kyselyyn. Yksi yritysten edustajista suhtautui kielteisesti ja hän oli ainoa haastatelluista, joka oli vastannut kyselyyn.

Selvityksessä ei tehty kyselyä tai haastatteluja suoraan matkailijoille ja kysytty heidän näkemyksiään vaikutuksista. Selvityksen lähtöoletuksena oli, että matkailun kehittäjät, matkailuyritysten edustajat sekä alan yrittäjät osaavat arvioida vaikutuksia matkailijoiden ja asiakkaidensa näkökulmasta.

Selvityksen kohderyhmistä vapaa-ajanasukkaat ovat hajanainen ja myöskin vaikeasti tavoitettava ryhmä. Vastanneissa vapaa-ajan asukkaissa mahdollisesti korostui sellaiset henkilöt, jotka sekä asuvat että omistavat mökin alueella.

Kyselyn toteutustavalla ja sillä, millaisiin kanaviin sähköisen kyselyn vastauslinkkiä jaetaan eteenpäin (esim. sosiaalisen median ryhmät, sähköpostilistat) on merkitystä siihen, ketkä se tavoittaa. Vastausten määrä oli melko korkea, mistä voidaan tehdä oletus, että aihe herättää mielenkiintoa ja siihen halutaan vaikuttaa sekä tuoda oma näkemys esiin.

8.2 Haittavaikutusten mahdollisia lieventämis- tai kompensointikeinoja

Matkailutoimijoille tehtyjen haastattelun perusteella haittavaikutusten lieventämiskeinoja ei nähty kovin merkittäviksi. Tämä tuli esiin kahdesta eri näkökulmasta: joko vaikutuksia ei ylipääntensä nähty tai negatiiviset vaikutukset nähtiin johtuvan eniten tuulipuiston sijainnista. Maisemavaikutuksiin ei uskottu lieventämiskeinoilla, kuten matalammilla tuulimyllyillä, sijoittelulla tai teknisellä suunnittelulla (esim. valot), olevan merkitystä.

Haastattelussa kompensointikeinoksi tuli ehdotus Hanhikosken voimalaitoksen purkamisesta niin, että Lappajärveltä Evijärvelle laskeva joki avattaisiin virkistyskäytölle. Lieventämiskeinoksi ehdotettiin haastattelussa myös lisää vuorovaikutusta tuulivoimayhtiön ja asukkaiden välille eli että tuu-

livoimayhtiö voisi vielä enemmän jalkautua ja keskustellen etsiä paikallisten kanssa parhaita ratkaisuja. Haastateltavan mukaan sillä, että ihmiset ovat hyvissä väleissä tuulivoimahankkeen ja sen edustajien kanssa, voisi olla vaikutusta haittavaikutusten lieventämiseen.

Tuulivoimahanke aiheuttamat huolet ovat esimerkki vaikutuksesta, joka syntyy ainakin osittain kollektiivisena kokemuksena, sosiaalisessa vuorovaikutuksessa yhteisön muiden jäsenten kanssa. Kokemukseen ja huolen voimakkuuteen voi vaikuttaa muun muassa se, missä valossa hanketta käsitellään julkisuudessa ja yhteisön keskuudessa. Ihmiset voivat myös muuttaa käsityksiään hankkeen aikanakin, esimerkiksi vuorovaikutuksen, lisäinformaation, vaikutusarviointien tulosten ja uutisoinnin perusteella. Tarjoamalla osallisille tutkittua tietoa, seurantatietoja sekä avointa tiedotusta, vähennetään myös virheellisen tai vääristyneen tiedon leviämistä ja huolta aiheuttavien huhujen syntymistä. Toisaalta toiminnan aikana mahdollisia haittoja voidaan paremmin seurata ja niihin reagoida, jos ympäröivän yhteisön kanssa on jo valmiiksi toimiva viestintäkanava.

Voimaloiden sijoittelussa pyritään jo suunnittelun aikana minimoimaan haitat sijoittamalla ne mahdollisimman kauaksi asutuksesta ja muista häiriintyvistä kohteista. Melu-, välke- ja maisemavaikutuksia lieventämällä voidaan lieventää suoraan myös vaikutuksia alueen viihtyvyyteen ja virkistys- ja matkailukäyttöön.

9. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvityksessä tehdyn kyselyn perusteella alueen vapaa-ajanasukkaat ja matkailuyritykset suhtautuvat Iso Saapasnevan tuulivoimaan erittäin kriittisesti. Kyselyn lisäksi tehdyissä haastatteluissa nousi esiin kuitenkin muitakin näkökulmia ja myös niiden ääni, jotka suhtautuvat hankkeeseen neutraalisti tai pohdiskellen erilaisia vaikutuksia osaamatta ottaa kantaa.

Kyselyn vastaajat arvioivat maisemavaikutukset merkittäväksi negatiiviseksi tekijäksi, joka vaikuttaa alueen viihtyvyyteen ja rauhallisuuteen. Matkailun ja vapaa-ajan asumisen tärkeimmiksi vetovoimatekijöiksi vastaajat nostivat kauniit luonnonmaisemat, Lappajärven vesistön ja luonnonrauhan sekä tärkeimmäksi vapaa-ajan harrastus- ja virkistysmahdollisuudeksi luonnossa liikkumisen.

Selvityksessä tehtyjen Lappajärven matkailutoimijoiden puhelinhaastattelujen perusteella korostui näkemys, jonka mukaan vaikutukset ovat merkittävämpiä lähellä tuulivoimaloita asuville vakituisille asukkaille sekä vapaa-ajan asukkaille kuin alueella väliaikaisesti käyvillä matkailijoilla. Vaikutusten arvioitiin myös vaihtelevan matkailun eri kohderyhmillä, riippuen kohderyhmän matkan tarkoituksesta ja henkilökohtaisista mieltymyksistä. Alueen matkailukehittäjät näkivät tuulivoimalahankkeessa lyhyellä aikavälillä haasteita matkailijoille suunnatussa markkinointiviestinnässä ja mahdollista matkailijamäärien notkahdusta, mutta myös pidemmän ajan hyötyjä alueelle kestävän kehityksen mukaiseen puhtaaseen energiaan siirtymisen myötä.

Verrokkianalyyseissa selvitettiin kokemuksia Kalajoen matkailutoimijoilta, jotka eivät olleet saaneet matkailijoilta palautetta alueen tuulivoimaloista. He eivät myöskään nähneet tuulivoimasta matkailun kannalta merkittäviä imagollisia hyötyjä tai haittoja. Kalajoen matkailukesittymään tuulivoimalat eivät näy. Haastatelluista matkailuyrityksistä yksi oli näköetäisyydellä tuulivoimaloista eivätkä yrityksen näkemykset poikenneet muiden näkemyksistä näiltä osin.

Selvityksen perusteella Lappajärven alueen matkailun kehittymiselle on korkeat odotukset ja alueella on aktiivista kehittämistoimintaa. Kyselyn korkea vastausmäärä ja vastaajaprofiili kertoo siitä, että Lappajärven järvimaisema koetaan arvokkaaksi, sitä halutaan vaalia ja että Iso Saapasnevan tuulivoimahanke aiheuttaa huolta ja vastustusta kyselyyn vastanneissa alueen vapaa-ajan asukkaissa.

10. LÄHTEET

Etelä-Pohjanmaan liitto, 2018. Etelä-Pohjanmaan matkailun aluetaloudelliset vaikutukset. Loppuraportti 14.5.2018. FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

Hongisto, V., M. Suokas, J. Varjo & V-M. Yli-Kätkä, 2015. Tuulivoimalamelun häiritsevyys kahdella tuulivoima-alueella. Ympäristö ja Terveys -lehti 6/2015, s. 54-59.

Kalajoen kaupunki, 2019. Saatavilla: <https://kalajoki.fi/matkailun-merkitys-kalajoen-kaupungille/> 6.2.2020

Kalajoen kaupunki, 2020. Saatavilla: <https://kalajoki.fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-kalajoesta/>

Kraatterijärven seutu, 2018. Järviseudun matkailun kehittäjän master plan -käsikirja. Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi ja Vimpeli.

Mäkipää, H. & S. Kujala, 2019. Kraatterijärvi Geopark esiselvityshanke, 31.10.2019.

Ramboll, 2019. Iso Saapasnevan tuulivoima-alue, asukaskyselyn raportti, 9.4.2019.

Tuuliwatti, 2020. Saatavissa: <http://www.tuuliwatti.fi/tiedotteet/suomen-suurin-tuulivoimapuistotaydessa-tuotannossa-kalajoella>

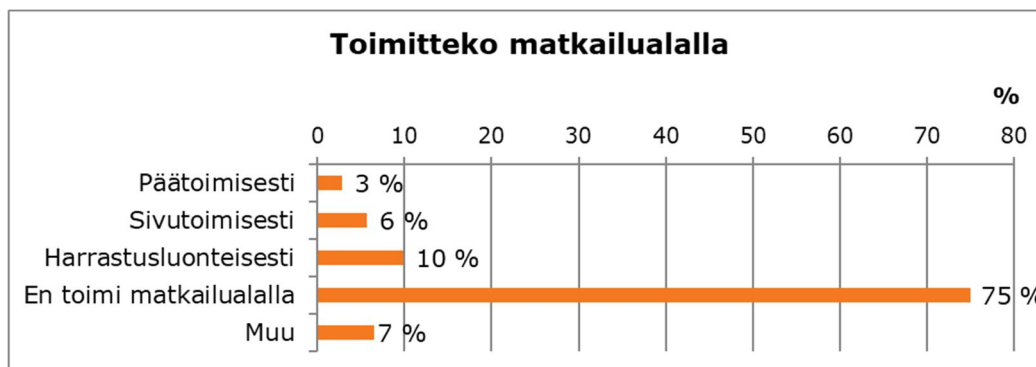
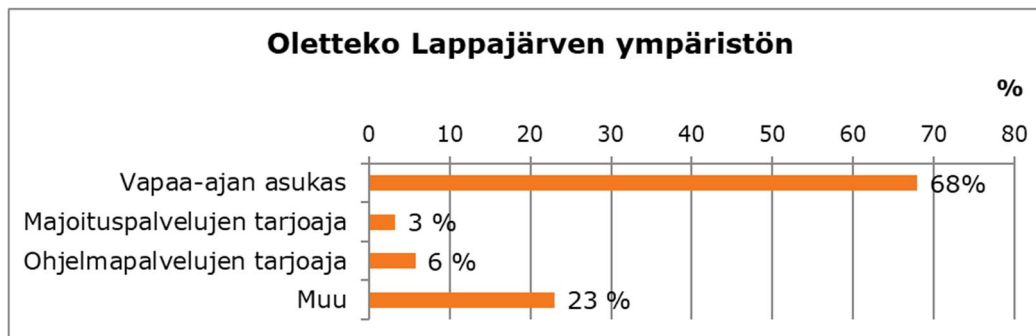
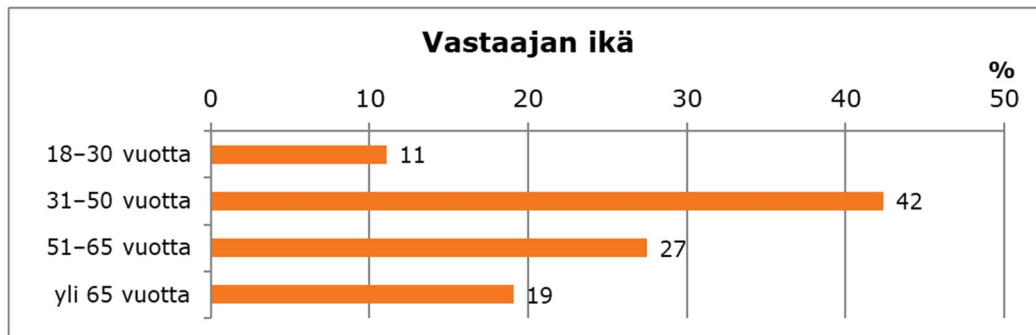
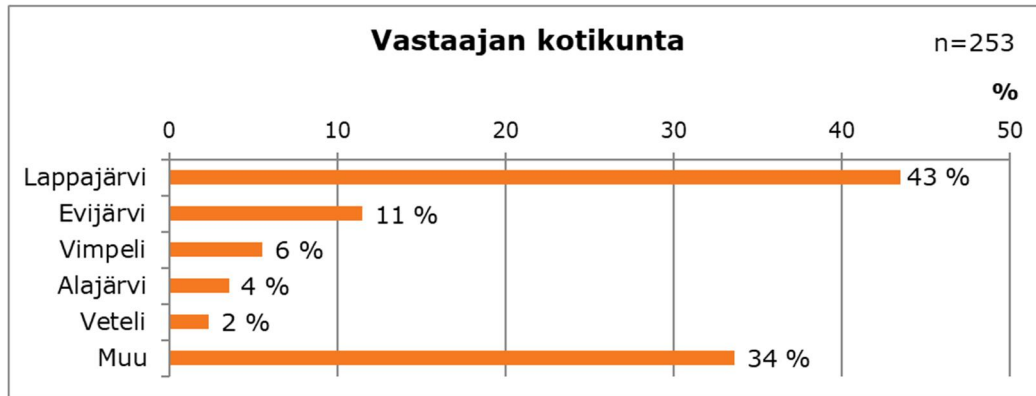
Tyrväinen, L., J. Järviluoma, K. Nikkola & H. Silvennoinen, 2012. Selvitys matkailijoiden suhtautumisesta Mielmukkavaaran tuulipuistohankkeeseen. Metlan työraportteja www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2012/mwp237.htm

Riddington, G., Harrison, T., McArthur, D., Gibson, H., & Millar, K. 2008. The economic impact of Wind farms on Scottish tourism. The Tourism Policy Unit, Scottish Government. Saatavissa: <https://www2.gov.scot/resource/doc/214910/0057316.pdf>

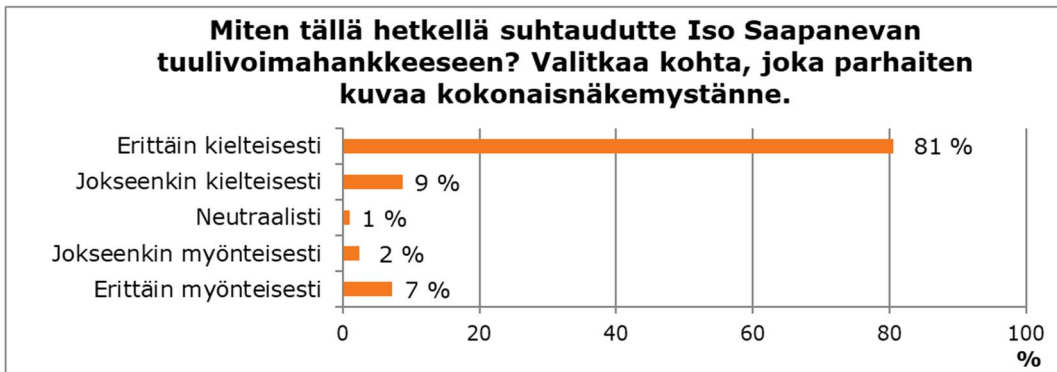
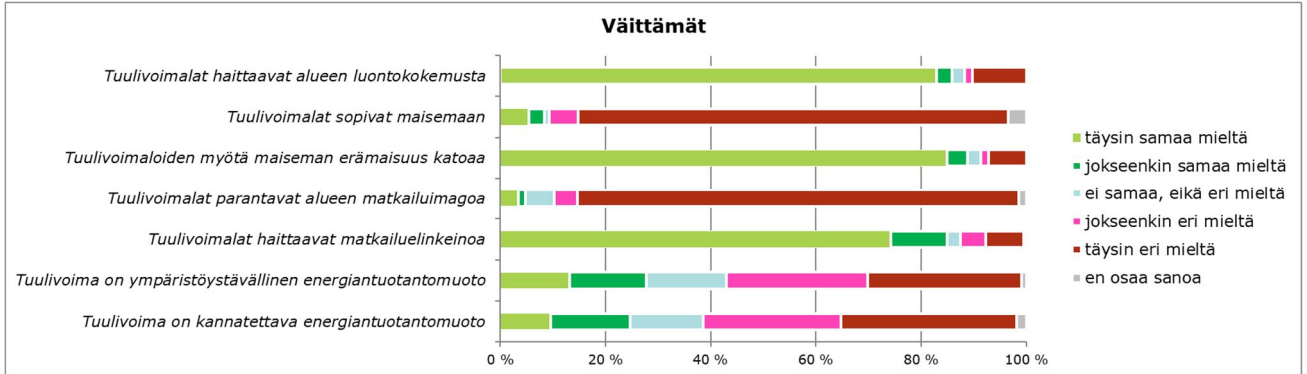
LIITTEET

LIITE 1: KYSELYYN VASTANNEIDEN TAUSTATIEDOT

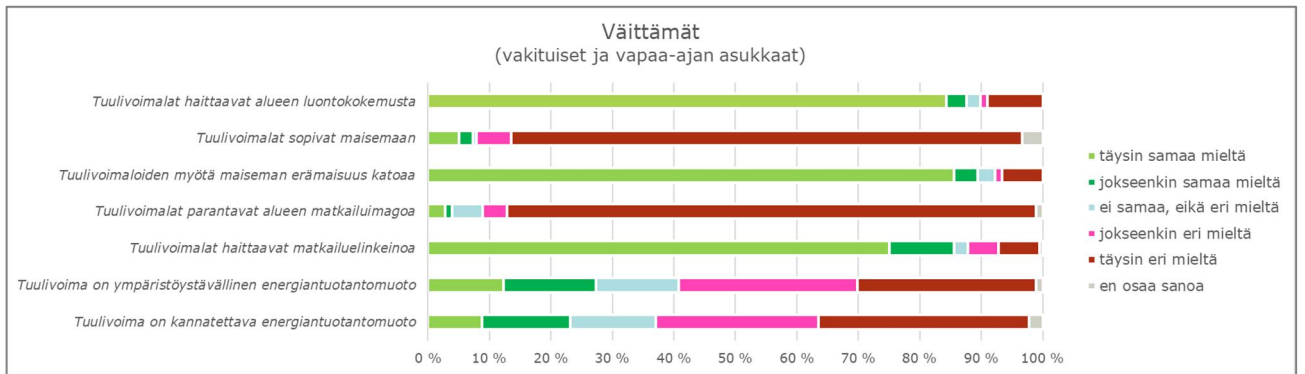
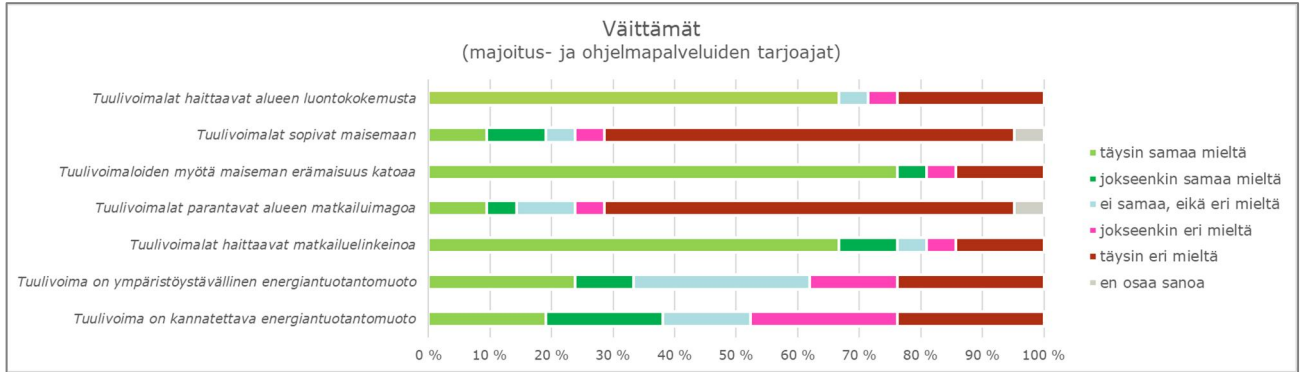
KAIKKIEN KYSELYSSÄ OLLEIDEN MONIVALINTAKYSYMYSTEN VASTAUSTEN KOONNIT.

LIITE 2: KYSELYYN VASTANNEIDEN SUHTAUTUMINEN TUULIVOIMAAN
 KAIKKIEN KYSELYSSÄ OLLEIDEN MONIVALINTAKYSYMYSTEN VASTAUSTEN KOONNIT.

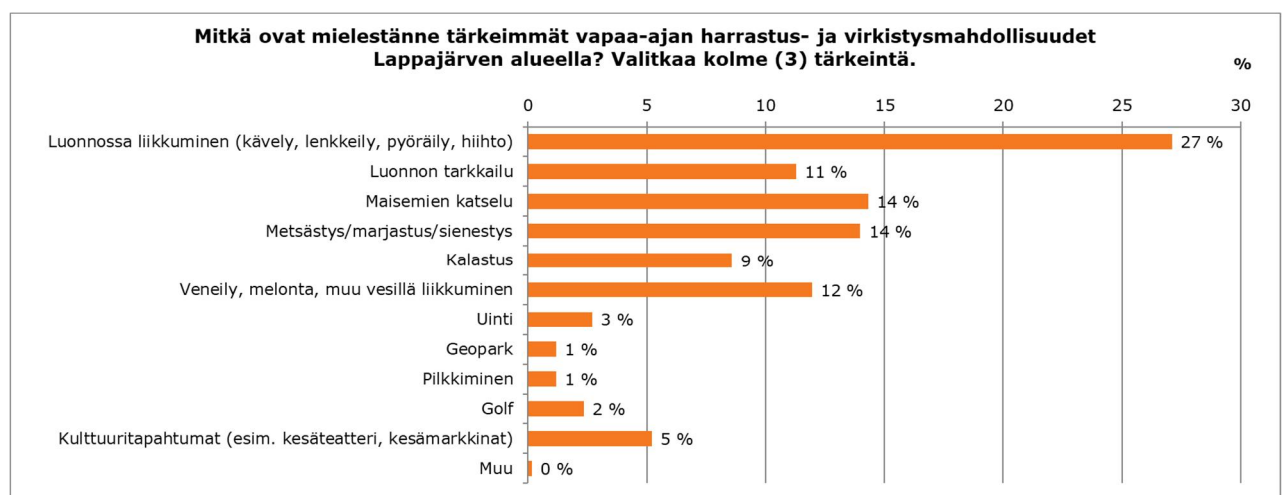
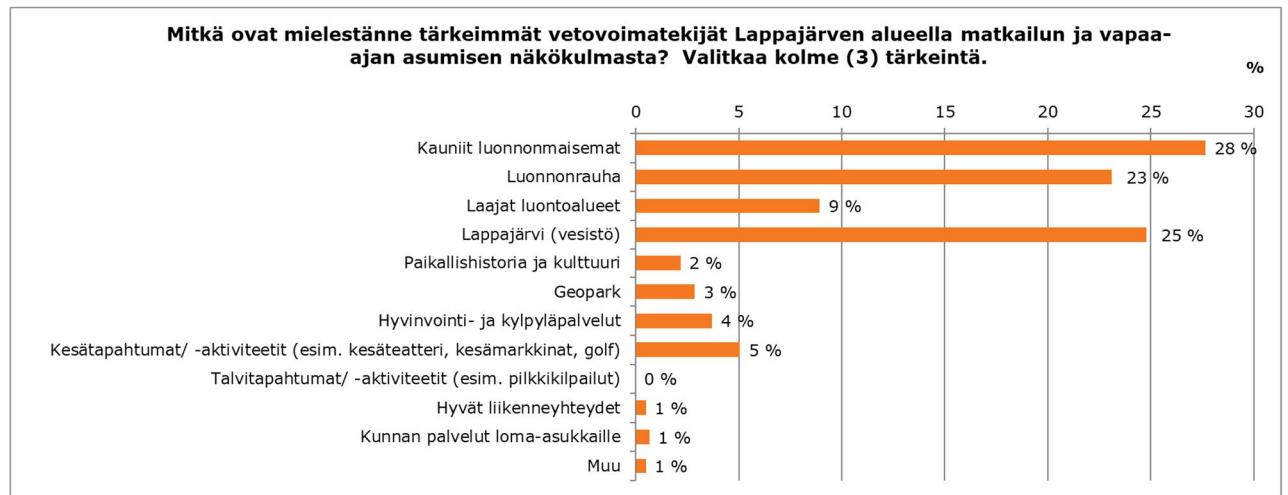

LIITE 2: KYSELYYN VASTANNEIDEN SUHTAUTUMINEN TUULIVOIMAAN VASTAUSTEN EROTTELU: MAJOITUS- JA OHJELMAPALVELUIDEN TARJOAJAT SEKÄ VAKITUISET JA VAPAA-AJAN ASUKKAAT.

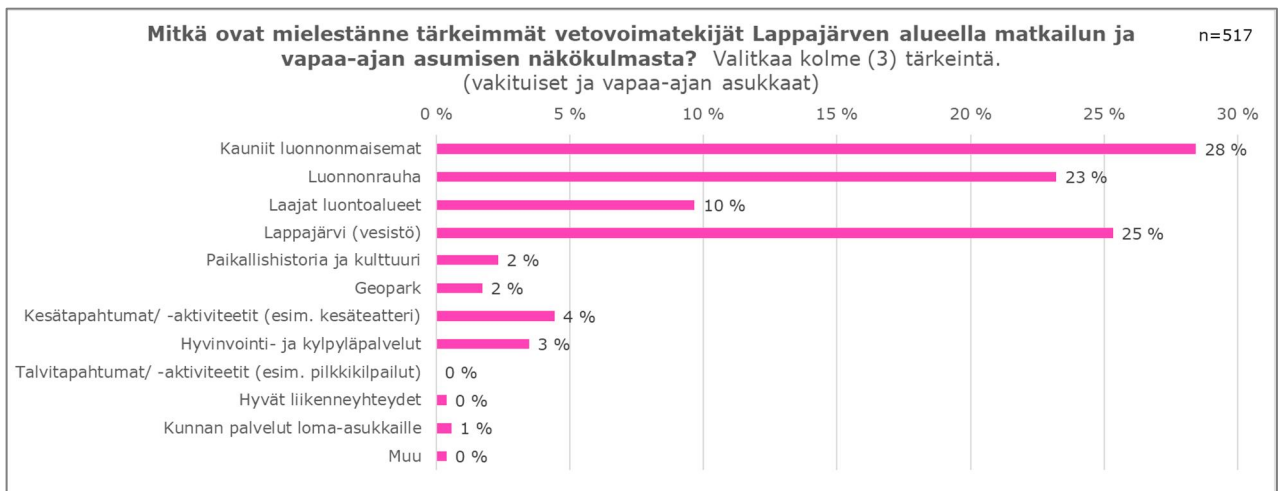
LIITE 3: KYSELYYN VASTANNEIDEN NÄKEMYKSET LAPPAJÄRVEN MATKAILUN VETOVOIMATEKIJÖISTÄ

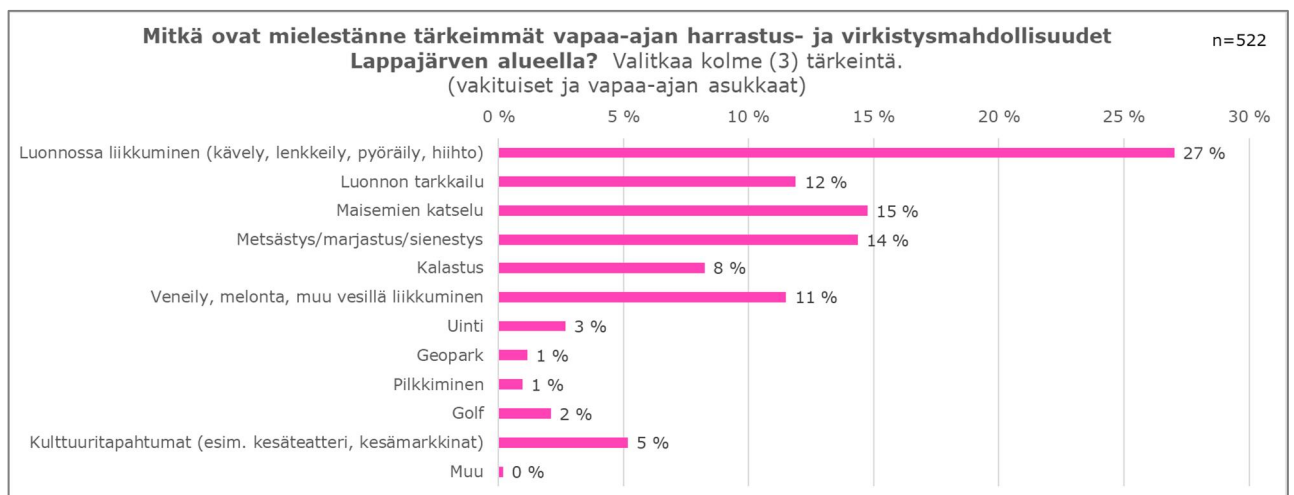
KAIKKIEN KYSELYSSÄ OLLEIDEN MONIVALINTAKYSYMYSTEN VASTAUSTEN KOONNIT.

LIITE 3: KYSELYYN VASTANNEIDEN NÄKEMYKSET LAPPAJÄRVEN MATKAILUN VETOVOIMATEKIJÖISTÄ

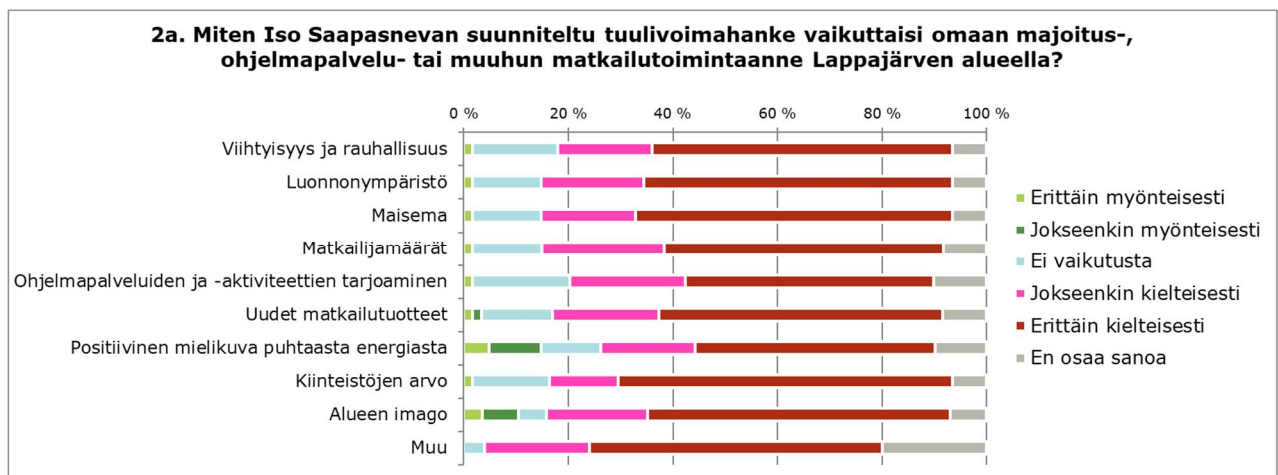
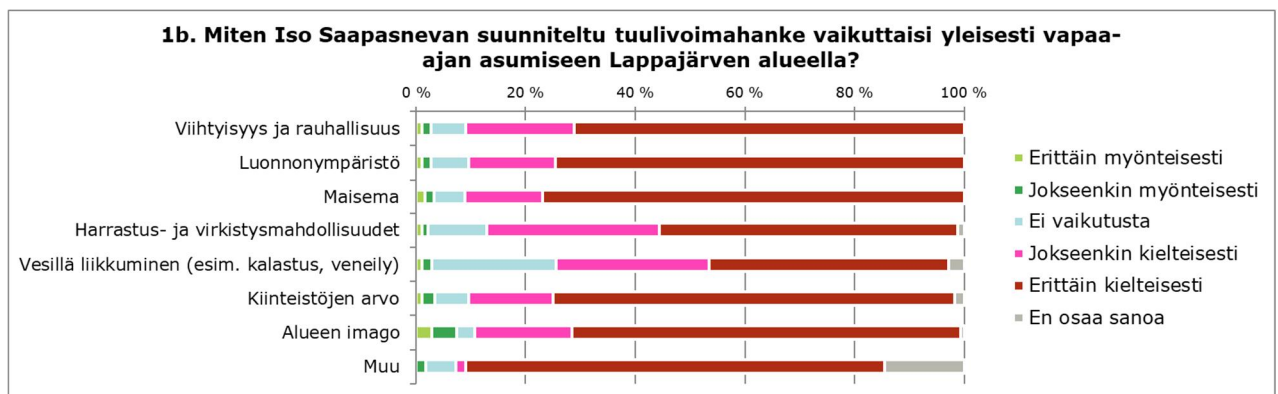
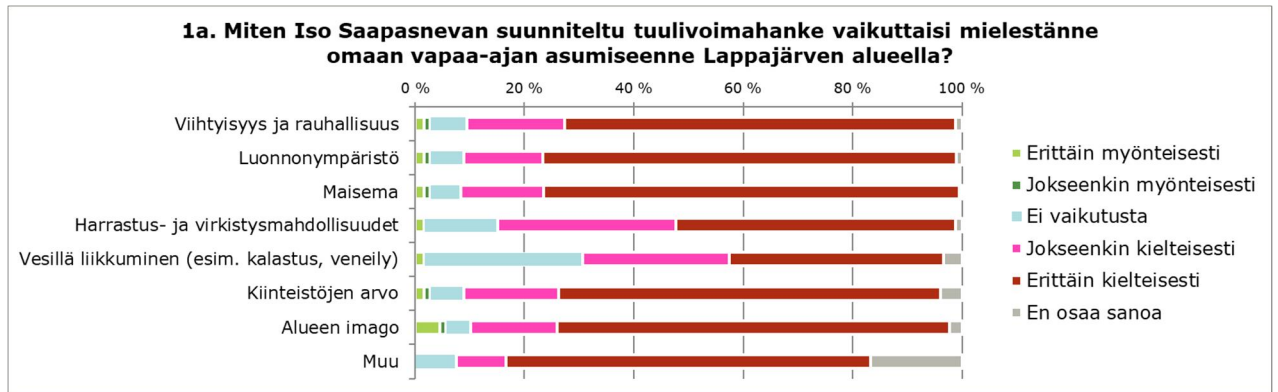
VASTAUSTEN EROTTelu: MAJOITUS- JA OHJELMAPALVELUIDEN TARJOAJAT (ORANSSIT KUVAAJAT) SEKÄ VAKITUISET JA VAPAA-AJAN ASUKKAAT (PINKIT KUVAAJAT).

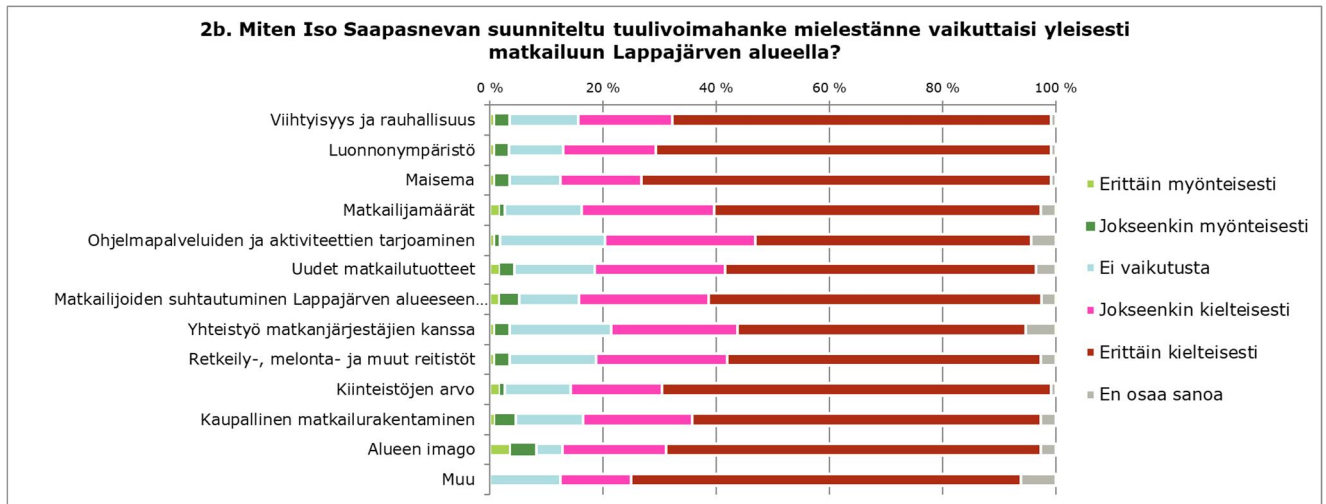

LIITE 4: KYSELYYN VASTANNEIDEN NÄKEMYKSET TUULIVOIMAPIUISTON VAIKUTUKSISTA LAPPAJÄRVEN MATKAILUUN JA VAPAA-AJAN ASUMISEEN

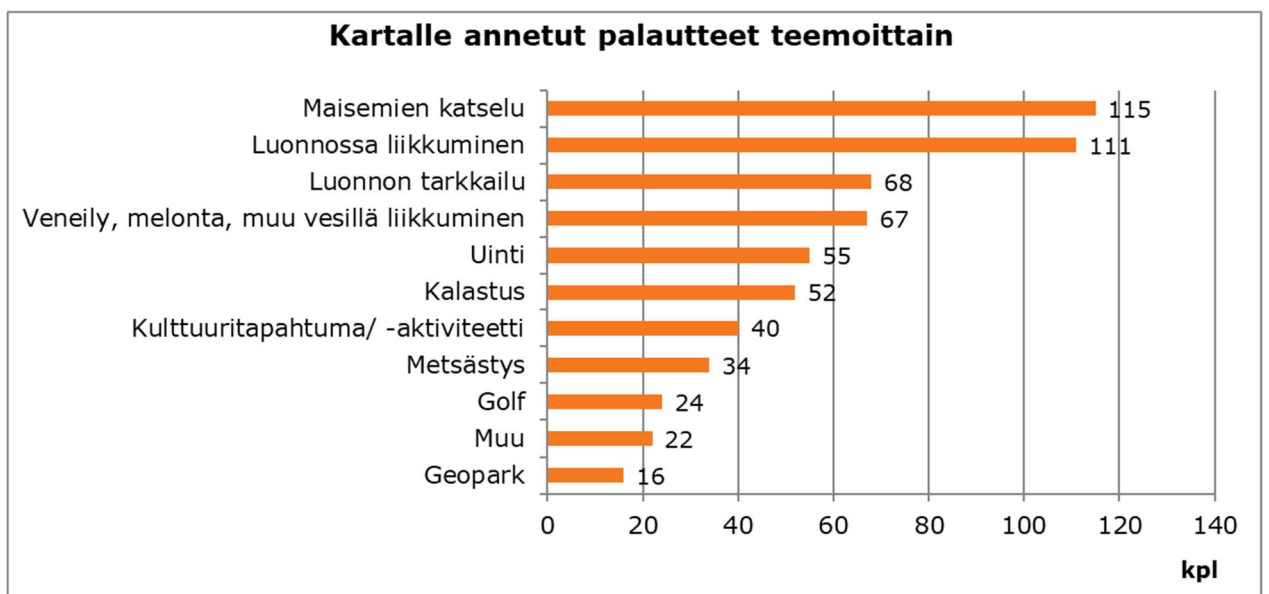
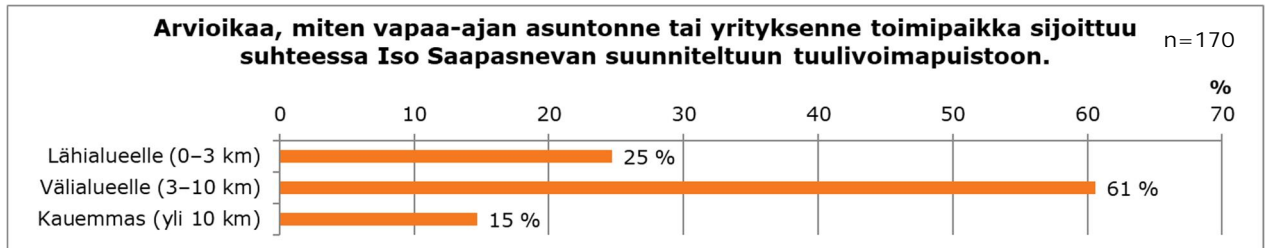
KAIKKIEN KYSELYSSÄ OLLEIDEN MONIVALINTAKYSYMYSTEN VASTAUSTEN KOONNIT.

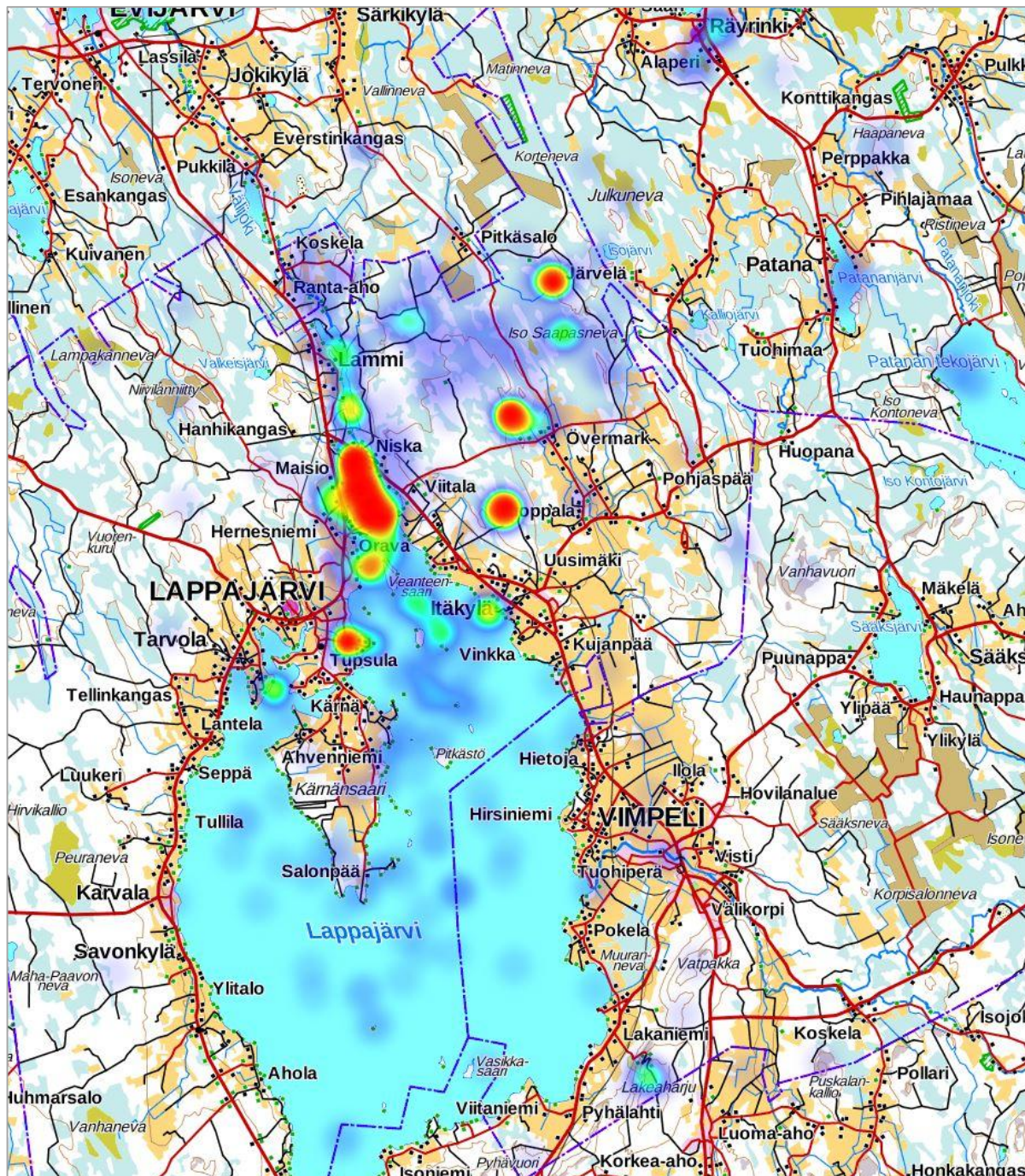
LIITE 5: KYSELYYN VASTANNEIDEN ANTAMAT KARTTAPALAUTTEET

KAIKKIEN KYSELYSSÄ OLLEIDEN MONIVALINTAKYSYMYSTEN VASTAUSTEN KOONNIT.

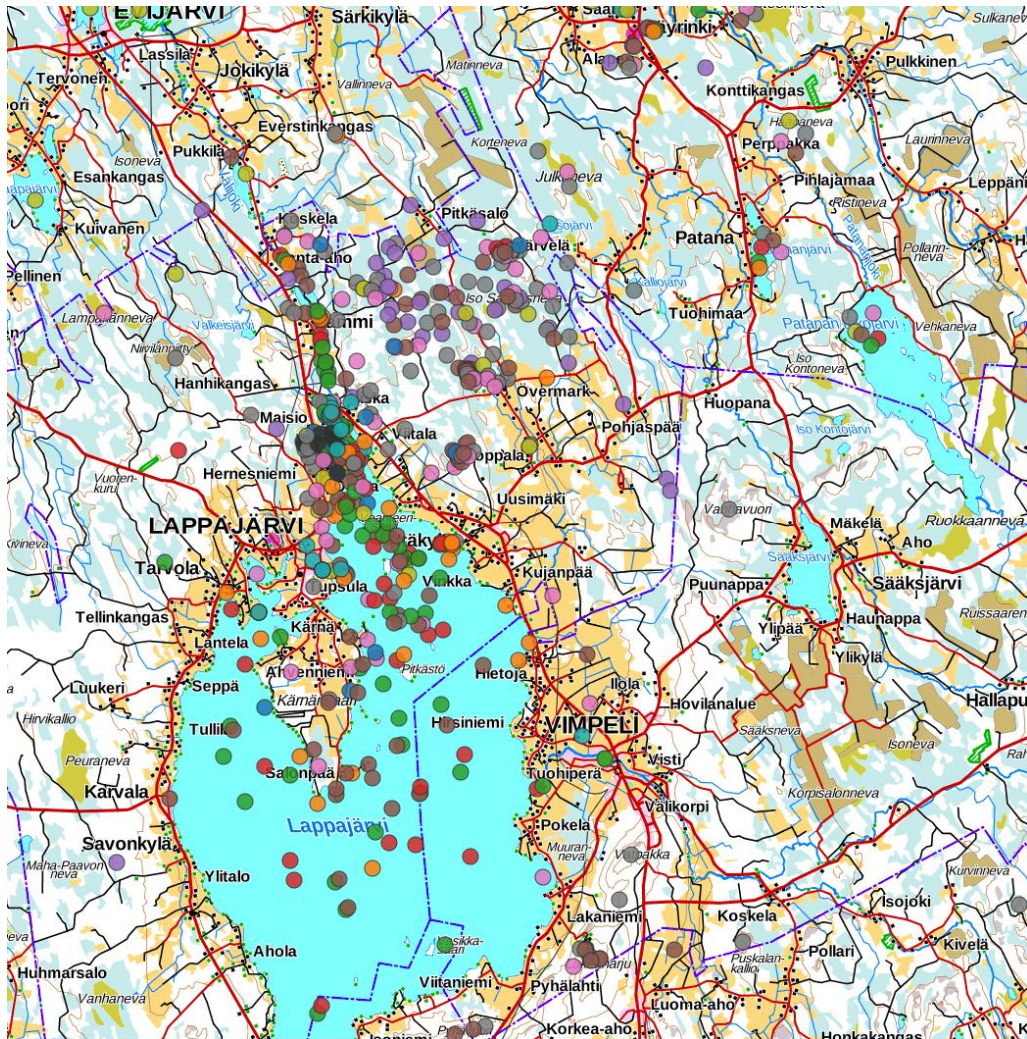
Tiheyskartta kyselyyn vastanneiden merkitsemistä, heidän mielestään tärkeimmistä vapaa-ajan harrastus- ja virkistysmahdollisuuksista Lappajärven alueella.

Värisymbolit: sininen= yksittäinen merkintä, keltainen= muutama merkintä lähekkäin/päällekkäin punainen= useita päällekkäisiä merkintöjä

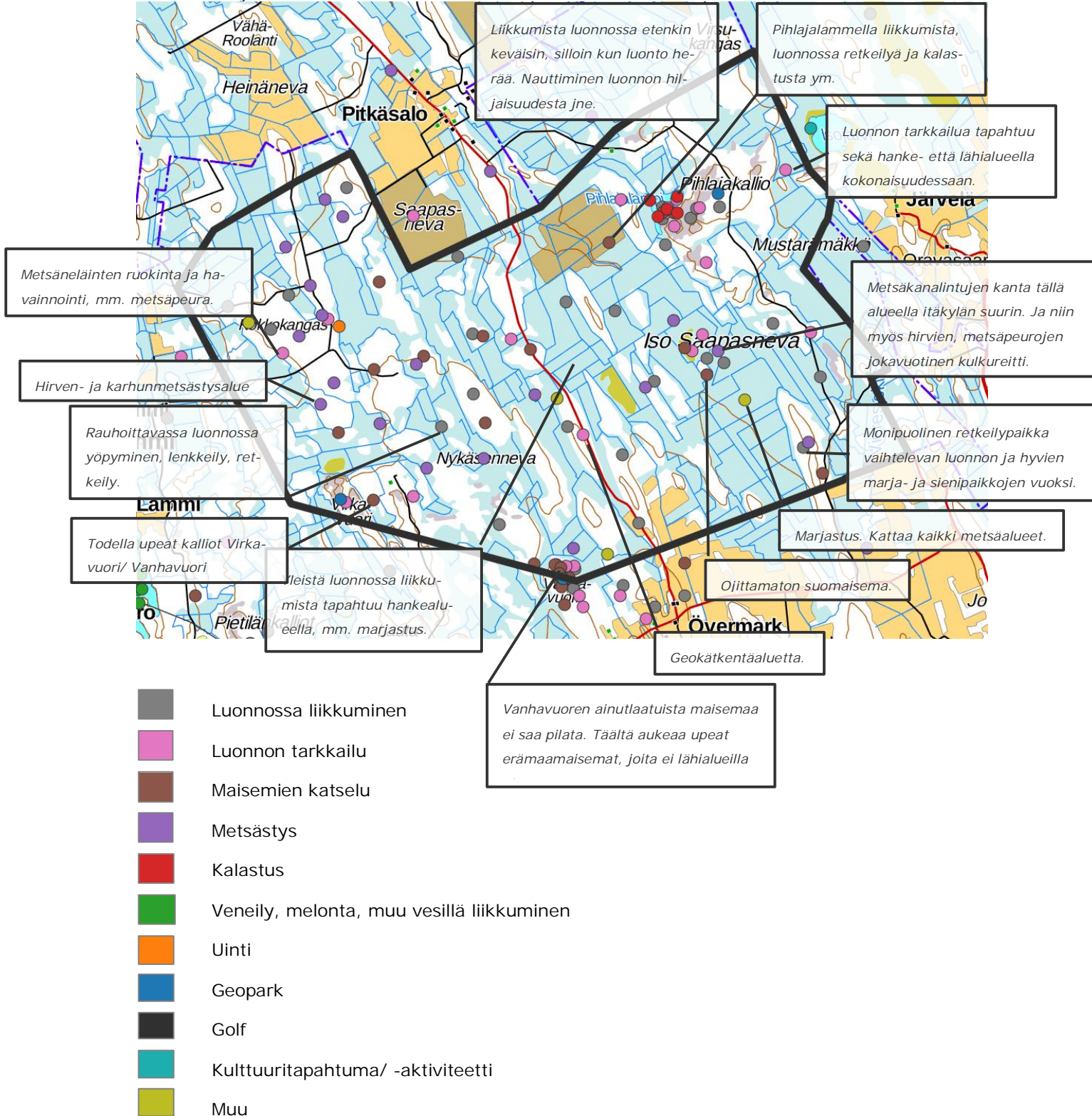
Kartta kyselyyn vastanneiden merkitsemistä, heidän mielestään tärkeimmistä vapaa-ajan harrastus- ja virkistysmahdollisuuksista Lappajärven alueella.

Värien merkitys on kuvattu alla. Vastausten perusteella keskeisin harrastus- ja virkistysalue on Lappajärven pohjoisosa ja Välijoen Lappajärven puoleinen pää. Alueella on matkailun keskittymä, johon kuuluu mm. hotelli Kivitippu, golf-kenttä, kesäteatteri ja ravintolapalveluita. Vesistöjä hyödynnetään erityisesti vesillä liikkumiseen, maisemien katseluun ja uimiseen. Hankealueelle ja sen lähivaikutusalueelle on tehty runsaasti merkintöjä luonnossa liikkumiseen, maisemien katseluun ja luonnon tarkkailuun. Övermarkin kylän luoteispuolen merkkikeskittymä viittaa Vanhavuoren näkötorniin. Toinen keskittymä on Pihlajalammen alueella lähellä kuntarajaa. Vastauksien painottumiseen on voinut vaikuttaa kyselyn aihe, kysymyksenasettelu sekä karttarajaus.

Kartta kyselyyn vastanneiden merkitsemistä, heidän mielestään tärkeimmistä vapaa-ajan harrastus- ja virkistysmahdollisuuksista suunnitellun Iso Saapasnevan tuulivoimapuiston hankealueella.

Värien merkitys on kuvattu alla.

LIITE 6: ISO SAAPASNEVAN TUULIVOIMAPIUISTON NÄKEMÄ-ALUEKARTTA

KYSELYSSÄ MUKANA OLLUT TAUSTA-AINEISTO VASTAAJILLE KYSYTTÄESSÄ SUUNNITELLUN TUULIPUISTON LÄHIALUEEN MERKITYKSESTÄ MATKAILUTOIMINNALLE.

